Safonau proffesiynol ar gyfer ymarfer, ymddygiad a moeseg therapi galwedigaethol

Coleg Brenhinol Therapyddion Galwedigaethol

Am y cyhoeddwr

Mae Coleg Brenhinol y Therapyddion Galwedigaethol (RCOT) yn is-gwmni sy'n eiddo llwyr i Gymdeithas Brydeinig y Therapyddion Galwedigaethol (BAOT) ac mae'n gweithredu fel elusen gofrestredig. Mae'n cynrychioli'r proffesiwn yn genedlaethol ac yn rhyngwladol ac yn cyfrannu'n eang at ymgynghoriadau polisi ledled y Deyrnas Unedig. Mae'r RCOT yn gosod y safonau proffesiynol ac addysgol ar gyfer therapi galwedigaethol, gan ddarparu arweinyddiaeth, arweiniad a gwybodaeth yn ymwneud ag ymchwil a datblygu, addysg, ymarfer a dysgu gydol oes. Yn ychwanegol, mae 10 o adrannau arbenigol gydag achrediad yn cefnogi ymarfer clinigol arbenigol.

I gael mwy o gyhoeddiadau a dogfennau i'w lawrlwytho am ddim ewch i **rcot.co.uk/publications**

Fersiwn 2/2022

Safonau proffesiynol ar gyfer ymarfer, ymddygiad a moeseg therapi galwedigaethol

Royal College of Occupational Therapists

Cyhoeddwyd yn 2021
Coleg Brenhinol y Therapyddion Galwedigaethol (RCOT)
106–114 Borough High Street
Llundain SE1 1LB
rcot.co.uk

Mae'r rhifyn hwn yn disodli pob rhifyn blaenorol o'r *Safonau proffesiynol ar gyfer ymarfer therapi galwedigaethol a'r Cod moeseg ac ymddygiad proffesiynol.*

Ailfrandiodd Coleg Brenhinol y Therapyddion Gwleidyddol yn 2002. Ailargraffwyd y cyhoeddiad hwn ym mis Chwefror 2002 i adlewyrchu'r brand newydd ond mae'r holl gynnwys arall yn parhau heb ei newid

Hawlfraint © Coleg Brenhinol y Therapyddion Galwedigaethol 2021

Awdur: Coleg Brenhinol y Therapyddion Galwedigaethol
Ysgrifennwyd gan: Henny Pearmain
Dyddiad adolygu: 2026

Diolchiadau
Cafodd y *Safonau proffesiynol ar gyfer ymarfer, ymddygiad a moeseg therapi galwedigaethol* eu datblygu mewn ymgynghoriad gydag aelodau RCOT, Cyngor, Byrddau a Grŵp Cyhoeddiadau RCOT. Hoffai'r RCOT ddiolch i bawb a gymerodd ran yn y broses am eu cyfraniad gwerthfawr.

Cedwir pob hawl, yn cynnwys y cyfieithiad. Ni chaniateir atgynhyrchu, storio mewn system adalw neu drawsyrru unrhyw ran o'r cyhoeddiad, drwy unrhyw ddull neu fodd, electronig, mecanyddol, llungopïo, recordiad, sganio neu fel arall heb ganiatâd ysgrifenedig ymlaen llaw gan Goleg y Therapyddion Galwedigaethol os na chytunir neu y dangosir fel arall. Ni chaniateir copïo heblaw ar gyfer defnydd personol a mewnol, i'r graddau a ganiateir gan gyfraith hawlfraint genedlaethol, neu dan delerau trwydded a gyhoeddwyd gan y sefydliad hawliau atgynhyrchu cenedlaethol perthnasol (megis Asiantaeth Trwyddedu Hawlfraint yn y Deyrnas Unedig). Dylid cyfeirio ceisiadau ar gyfer caniatâd am ddulliau eraill o gopïo, megis copïo ar gyfer dosbarthiad cyffredinol, ar gyfer dibenion hysbysebu neu hyrwyddo, ar gyfer creu gweithiau ar y cyd newydd, neu ar gyfer ail-werthu, at Reolwr Cyhoeddiadau RCOT.

Dylid cyfeirio ymholiadau eraill am y ddogfen hon at y Tîm Ymarfer Proffesiynol yn practice@rcot.org.uk

Data Catalogio'r Llyfrgell Brydeinig mewn Cyhoeddiad
Mae cofnod catalog ar gyfer y llyfr hwn ar gael o'r Llyfrgell Brydeinig.

Er y gwnaed pob ymdrech i sicrhau cywirdeb, ni fydd Coleg Brenhinol y Therapyddion Galwedigaethol yn atebol am unrhyw golled neu ddifrod un ai'n uniongyrchol neu'n anuniongyrchol fel canlyniad i ddefnyddio'r cyhoeddiad yma.

ISBN 978–1–913496–04–3

FSC www.fsc.org MIX Paper from responsible sources FSC® C013056

Cynnwys

Termau ac iaith **1**

Adran 1: Cyflwyniad **2**

1.1 Y safonau proffesiynol ar gyfer ymarfer, ymddygiad a moeseg therapi galwedigaethol 3
1.2 Therapi galwedigaethol ar waith 4
1.3 Deddfwriaeth, canllawiau, polisi a gweithdrefnau 5

Adran 2: Defnyddiau a dibenion y ddogfen hon **6**

2.1 Bod yn sail i'ch ymarfer 7
2.2 Hysbysu addysgwyr a dysgwyr cyn-gofrestru mewn addysg uwch 8
2.3 Monitro a datblygu eich ymarfer a gwasanaeth 8

Adran 3: Egwyddorion a safonau – llesiant ac awtonomi **9**

3.1 Dyletswydd gofal 10
3.2 Llesiant 12
3.3 Amrywiaeth, cydraddoldeb a sensitifrwydd 13
3.4 Pwysigrwydd dewis a gofal wedi'i bersonoli 14
3.5 Cydsyniad ar sail gwybodaeth a galluedd meddyliol 14
3.6 Ymgysylltu gyda risg 16

Adran 4: Egwyddorion a safonau – darpariaeth gwasanaeth **18**

4.1 Canolbwyntio ar alwedigaeth 19
4.2 Eich rhesymeg broffesiynol 19
4.3 Mynediad i therapi galwedigaethol 19
4.4 Atgyfeiriad/cais am gymorth ac asesiad 20
4.5 Ymyriad neu argymhellion 21
4.6 Deilliannau – ansawdd, gwerth ac effeithlonrwydd 21
4.7 Datblygu a defnyddio sylfaen tystiolaeth y proffesiwn 22
4.8 Cadw cofnodion 23
4.9 Cyfrinachedd a rhannu gwybodaeth 24
4.10 Adnoddau a chynaliadwyedd 25

Adran 5: Egwyddorion a safonau – proffesiynoldeb **27**

5.1 Proffesiynoldeb 28
5.2 Cydraddoldeb a chynhwysiant 28
5.3 Ymddygiad proffesiynol 28
5.4 Ymddygiad proffesiynol ar lwyfannau digidol, yn cynnwys cyfryngau cymdeithasol 28
5.5 Cywirdeb proffesiynol a phersonol 29
5.6 Cyfathrebu 29
5.7 Cydweithio 30
5.8 Perthynas broffesiynol a phersonol 31
5.9 Proffesiynoldeb cydweithwyr 32
5.10 Elw neu fudd personol 32
5.11 Gwybodaeth a chynrychiolaeth 33

Adran 6: Egwyddorion a safonau – galluedd a ffitrwydd i ymarfer 34

6.1 Ffitrwydd i ymarfer 35
6.2 Eich cymhwysedd proffesiynol 35
6.3 Cynnal ac ehangu eich galluedd 35
6.4 Newid eich rolau a chyfrifoldebau 36
6.5 Dirprwyo 37
6.6 Galluedd cydweithwyr 37
6.7 Dysgu therapi galwedigaethol cyn-cofrestru a seiliedig ar ymarfer 38
6.8 Eich iechyd a ffitrwydd i ymarfer 38

Adran 7: Termau Allweddol 39

Adran 8: Deddfwriaeth, polisïau a safonau – pynciau allweddol 49

Cyfeiriadau 50

Llyfryddiaeth 54

Termau ac iaith

Mae rhestr o'r termau allweddol ar gael yn Adran 7. Gan ystyried ehangder y proffesiwn, sylweddolwn y gall fod angen rhywfaint o ddehongliad ar y termau a ddefnyddir yn y ddogfen hon wrth weithredu'r Safonau yn eich cwmpas ymarfer neu osodiad gwaith. Ysgrifennwyd pob datganiad fel disgrifiad o'r camau gweithredu/ymddygiad a ddisgwylir. Os na wnewch hynny, nid ydych yn cyrraedd y safon er y gallech fod â rheswm cyfiawnadwy dros wneud hynny. Trwy'r Safonau hyn i gyd:

- Defnyddiwyd y term 'ymarferydd' i'ch dynodi chi fel yr unigolyn gweithredol, lle bynnag yr ydych yn gweithio a beth bynnag eich cwmpas a lefel ymarfer. Mae'n cynnwys therapyddion galwedigaethol, gweithwyr cymorth a dysgwyr therapi galwedigaethol, yn fyfyrwyr ac yn brentisiaid. Mae'n weithredol i ymarferwyr ym mhob rôl, yn cynnwys y rhai sydd mewn swyddi rheoli ac arwain, addysg, ymchwil, ymgynghoriaeth a chynghori, ac yn gweithio mewn diwydiant.
- Defnyddiwyd y term 'gweithlu therapi galwedigaethol' fel term ar y cyd ar gyfer yr holl ymarferwyr a ddiffinnir yn y paragraff uchod.
- Cafodd y gwaith a wnewch dros a gydag unigolion/grwpiau ei alw yn 'ymyriad', sy'n cynnwys darparu gwasanaethau fel gofal a chymorth, gwybodaeth, asesiad, argymhellion neu gyngor, cyfeiriad, goruchwyliaeth ac addysg.
- Defnyddiwyd y term 'pobl (neu'r rhai) a all fod yn defnyddio'r gwasanaeth' ar gyfer y rhai yr ydych yn darparu ymyriad iddynt. Gallant fod yn unigolion, teuluoedd a gofalwyr, grwpiau neu gymunedau.
- O fewn cyd-destun y ddogfen hon, mae'r term 'gwasanaeth' fel arfer yn cyfeirio at yr holl fewnbwn therapi galwedigaethol a ddarparwch, yn hytrach na chyfeirio at adran neu gyfadran therapi galwedigaethol.
- Er na chaiff hynny ei fanylu yn y safonau unigol, mae gofalwyr a/neu deulu'r person yn cymryd rhan weithredol lle'n briodol a gyda chytundeb yr unigolyn.

Adran 1
Cyflwyniad

Mae'r adran hon yn disgrifio cyd-destun a statws y safonau proffesiynol hyn.

1.1 Y safonau proffesiynol ar gyfer ymarfer, ymddygiad a moeseg therapi galwedigaethol

1.1.1 Mae Coleg Brenhinol y Therapyddion Galwedigaethol, fel yr unig gorff proffesiynol ar gyfer y proffesiwn yn y Deyrnas Unedig, yn cefnogi, datblygu a gwarchod gwybodaeth parth y Deyrnas Unedig. Mae'r *Safonau proffesiynol ar gyfer ymarfer, ymddygiad a moeseg therapi galwedigaethol* hyn yn elfen o'r wybodaeth honno ac yn diffinio set o safonau proffesiynol a gytunwyd sy'n llywio gwaith y gweithlu therapi galwedigaethol. Caiff y safonau hyn eu hadlewyrchu yn sgiliau, ffyrdd o feddwl, ymddygiad, ymarfer a phrofiadau aelodau RCOT, ac mewn llenyddiaeth a gyhoeddwyd.

1.1.2 Mae Coleg Brenhinol y Therapyddion Galwedigaethol (y cyfeirir ato o hyn ymlaen fel 'RCOT') yn ymroddedig i werthfawrogi amrywiaeth o fewn y proffesiwn, ei aelodaeth, y rhai sy'n defnyddio gwasanaethau therapi galwedigaethol, ei staff a'r amgylchedd gwaith yn ehangach. Deallwn fod pob unigolyn yn unigryw ac y dylent gael eu trin gyda thegwch, cysondeb a thryloywder, a heb wahaniaethu.

1.1.3 Am y tro cyntaf, cafodd y *Safonau proffesiynol ar gyfer ymarfer therapi galwedigaethol* a'r *Cod moeseg ac ymddygiad proffesiynol* eu cyfuno yn un ddogfen, a drefnwyd fel cyfuniad o egwyddorion moesegol a datganiadau safonau. Gyda'i gilydd maent yn sylfaen ac yn diffinio gofynion ymarfer ac ymddygiad proffesiynol. **Mae'r ddogfen hon yn disgrifio lefel o ymarfer a ffordd o feddwl y mae RCOT yn disgwyl i'w aelodau gydymffurfio â hwy ac yn credu y dylai holl aelodau'r gweithlu therapi galwedigaethol eu mabwysiadu.**

1.1.4 **Mae'r Safonau hyn yn gyffredinol ac yn gymwys, gyda pheth dehongliad, i bob ymarferydd. Lle bynnag y gweithiwch a beth bynnag eich cwmpas a lefel ymarfer, dylech fedru gweithredu egwyddorion sylfaenol y Safonau hyn yn eich gwaith.**

1.1.5 Mae RCOT yn gosod y safonau proffesiynol ac addysgol ar gyfer y proffesiwn therapi galwedigaethol yn y Deyrnas Unedig. Cafodd y *Safonau proffesiynol ar gyfer ymarfer, ymddygiad a moeseg therapi galwedigaethol* hyn (y cyfeirir atynt o hyn ymlaen fel y 'Safonau') eu cynhyrchu mewn ymgynghoriad ac ar y cyd gydag aelodau RCOT. Mae cwblhau, adolygu a diweddaru'r Safonau yn gyfrifoldeb a ddirprwywyd i Adran Ymarfer Proffesiynol RCOT. Cânt eu diwygio bob pum mlynedd, neu'n gynharach os oes angen.

1.1.6 Mae hon yn ddogfen gyhoeddus, felly gall rhai tu allan i'r proffesiwn ei defnyddio i benderfynu ar y mesur o ymarfer proffesiynol ac ymddygiad a ddisgwylir gan aelodau'r gweithlu therapi galwedigaethol. Mae RCOT yn annog cydnabyddiaeth i'r Safonau hyn gan unigolion, mudiadau a sefydliadau eraill sydd yn ymwneud â'r proffesiwn, yn cynnwys cyflogwyr, comisiynwyr a'r rhai sy'n defnyddio gwasanaethau therapi galwedigaethol.

1.1.7 Mae aelodaeth RCOT yn rhoi buddion i gefnogi ymarfer gwaith diogel, effeithlon a moesegol a datblygiad proffesiynol parhaus. Mae'n fanteisiol i ymarferwyr a chyflogwyr, ond mae'n wirfoddol ac ni all fod yn ofyniad ar gyfer ymarfer na'n faen prawf ar gyfer cyflogaeth (Prydain Fawr, Senedd, 1992). Mae aelodau RCOT yn llofnodi i gydymffurfio â'r Safonau hyn, ond byddant yn berthnasol a

defnyddiol i bawb o fewn y gweithlu therapi galwedigaethol ar draws y Deyrnas Unedig, p'un ai ydynt yn aelodau o'r sefydliad ai peidio.

1.2 Therapi galwedigaethol ar waith

1.2.1 Sylfaen ymarfer therapi galwedigaethol yw'r gred fod cyfranogiad mewn galwedigaethau ystyrlon (*yr holl bethau rydym angen, eisiau neu'n gorfod eu gwneud* (Wilcock, 2006, t14)) yn sylfaenol i hwyluso a chynnal iechyd a llesiant. Caiff gallu person i gyflawni eu gweithgareddau a'u rolau mewn bywyd beunyddiol ei ddeall fel eu perfformiad galwedigaethol. Gall y gallu hwn i gyflawni a chymryd rhan mewn galwedigaethau effeithio a chael ei effeithio gan eu profiadau neu amgylchiadau.

1.2.2 Fel therapydd galwedigaethol, neu ddysgwr therapi galwedigaethol, mae gennych olwg unigryw ar y bobl a chymunedau yr ydych yn gweithio gyda nhw. Mae gennych, neu yr ydych yn datblygu, gwybodaeth lefel gradd (Coleg y Therapyddion Galwedigaethol 1992) o sut mae pobl yn perfformio'n gorfforol, meddyliol, synhwyraidd, gwybyddol, seicolegol a chymdeithasol. Mae hyn yn eich galluogi i ddarparu ymyriad gyda ffocws ar alwedigaeth ac sy'n canoli ar y person ym mhob gosodiad.

1.2.3 Fel ymarferydd therapydd galwedigaethol, gallwch ymyrryd o fewn dimensiynau'r person, eu hamgylchedd ac yn yr alwedigaeth ei hun. Gallai amgylchedd person fod yn ffisegol, cymdeithasol, cymdeithasegol, diwylliannol, economaidd a/neu agweddol. Rydych yn galluogi'r bobl yr ydych yn gweithio gyda nhw i sicrhau newid er mwyn cyflawni'r nodau galwedigaethol a ddewiswyd ganddynt. Gall hyn fod drwy addasu y galwedigaethau a ddymunant neu y maent eu hangen, dysgu sgiliau a dulliau gweithredu newydd, addasu eu hamgylchedd/au neu gyfuniad ohonynt. Rydych hefyd yn deall fod gan weithgaredd ei hun fudd therapiwtig.

1.2.4 Fel gweithiwr cymorth, mae gennych ymagwedd at eich gwaith sy'n seiliedig ar ddealltwriaeth o'r cysylltiad rhwng y person, eu hamgylchedd a galwedigaeth. Byddwch yn deall mai diben yr ymyriad a roddwch yw cynyddu perfformiad a chyfranogiad galwedigaethol unigolyn.

1.2.5 I gael eich ystyried fel ymarferydd therapi galwedigaethol cymwys neu alluog, bydd angen i chi arddangos cyfuniad o wybodaeth a sgiliau cydnabyddedig, ynghyd ag ymddygiad sy'n adlewyrchu ffordd broffesiynol o feddwl ar draws y pedwar Piler Ymarfer (RCOT 2021). Byddwch yn dysgu gwybodaeth a sgiliau drwy eich addysg broffesiynol a/neu brofiad a datblygiad proffesiynol parhaus, ond nid yr elfennau hyn ar ben eu hunain o reidrwydd yw'r hyn sy'n eich gwneud yn ymarferydd diogel, effeithlon a moesegol. Mae'n rhaid i'ch ymddygiad hefyd hyrwyddo a gwarchod llesiant pobl sy'n defnyddio eich gwasanaeth, y cyhoedd yn ehangach ac enw da eich cyflogwyr a'ch proffesiwn. Rydych yn ymarferydd gydag awtonomi ac yn bersonol gyfrifol am yr hyn a wnewch. Gallwch sicrhau eich galluedd eich hunan mewn ymarfer drwy eich gwybodaeth, dealltwriaeth a gweithrediad yr egwyddorion a'r safonau hyn.

1.3 Deddfwriaeth, canllawiau, polisi a gweithdrefnau

1.3.1 Nid yw'r ddogfen hon yn dynodi pob darn o ddeddfwriaeth berthnasol, gan gydnabod fod gwahaniaethau rhwng pedair cenedl y Deyrnas Unedig a bod deddfwriaeth yn newid bob hyn a hyn. Mae'n rhaid i chi roi sylw i a chydymffurfio gydag unrhyw ddeddfwriaeth gyfredol, canllawiau statudol, safonau arfer gorau a pholisïau a gweithdrefnau sy'n berthnasol i'ch lleoliad, cwmpas a lefel ymarfer. Caiff y meysydd eang allweddol o ddeddfwriaeth yn gysylltiedig â'r cyhoeddiad hwn eu rhestru yn Adran 8.

1.3.2 Mae'r fersiwn hwn o'r *Safonau proffesiynol ar gyfer ymarfer, ymddygiad a moeseg therapi galwedigaethol* (2021) yn disodli pob rhifyn blaenorol o'r *Cod moeseg ac ymddygiad proffesiynol* a'r *Safonau proffesiynol ar gyfer ymarfer therapi galwedigaethol.*

Adran 2

Defnyddiau a dibenion y ddogfen hon

Mae'r adran hon yn disgrifio sut y gall y Safonau hyn fod yn ddefnyddiol a buddiol i chi.

2.1 Bod yn sail i'ch ymarfer

2.1.1 Mae hon yn ddogfen ymarferol. Bydd angen i chi ddeall ei chynnwys a sut i'w chymhwyso yn eich gwaith. Mae'n adnodd gwybodaeth i'ch cyfeirio ac yn fodd ar gyfer archwilio eich hymarfer. Gellir hefyd ei defnyddio i gynorthwyo eich trafodaethau yn y gweithle, p'un ai gyda'ch cydweithwyr neu gyda rhai sy'n defnyddio'r gwasanaeth. Gall y Safonau hyn helpu i lywio penderfyniadau strategol yn ymwneud â therapi galwedigaethol. Gellir eu defnyddio fel sail ar gyfer dialog a negodi gyda chomisiynwyr, cyllidwyr, prynwyr gwasanaethau ac mewn gosodiadau busnes eraill. Gallwch ddefnyddio'r Safonau i ddangos gwerth ac unigrywedd eich cyfraniad proffesiynol.

2.1.2 Mae'r Safonau hyn yn disgrifio'r ymarfer, ymddygiad a gwerthoedd hanfodol y mae gennych gyfrifoldeb am gydymffurfio â hwy bob amser. Gellir eu cymryd fel safonau priodol o ofal rhesymol, fel y'u diffiniwyd gan y corff proffesiynol, y gall y Cyngor Proffesiynau Iechyd a Gofal (HCPC), eich corff rheoleiddiol gyfeirio atynt.

Mae RCOT yn disgwyl i'w aelodau weithio i safonau uchel o berfformiad, i wella'n barhaus ac i edrych am gyfleoedd i arwain a rhagori.

2.1.3 Bydd cynnal y safonau hyn yn eich helpu i:

- fod yn ymarferydd diogel, effeithlon a moesegol;
- darparu gwasanaeth ansawdd uchel, seiliedig ar dystiolaeth a chynhwysol;
- darparu gwasanaeth sy'n canoli ar y person neu wedi ei bersonoli;
- esbonio a hyrwyddo'r gwaith a wnewch yn iaith galwedigaeth;
- gwneud y defnydd gorau a chynnal yr holl adnoddau, yn cynnwys ariannol, dynol ac amgylcheddol; a
- chyflawni gofynion cofrestru yr HCPC.

2.1.4 Y ddogfen hon ddylai fod eich pwynt cyfeirio cyntaf os oes gennych ymholiad yn gysylltiedig ag ymarfer, ymddygiad neu foeseg proffesiynol. Dylech hefyd gyfeirio at a chydymffurfio gyda pholisi a/neu safonau lleol. Gallech ganfod yn achlysurol fod amgylchiadau lleol yn eich atal rhag cyflawni rhan o'r Safonau hyn. Mewn amgylchiadau o'r fath, mae angen i chi fod yn sicr eich bod yn cyflawni eich cyfrifoldebau cyfreithiol, eich dyletswydd gofal i'r rhai sy'n defnyddio'r gwasanaeth, a holl ofynion yr HCPC. Os ydych yn bryderus fod eich polisi lleol yn golygu nad ydych yn cyflawni eich dyletswyddau cyfreithiol a phroffesiynol yn llawn, neu'n rhoi llesiant y rhai sy'n defnyddio eich gwasanaeth/au, chi'ch hun neu eich cydweithwyr mewn risg, mae'n rhaid i chi godi hyn gyda'ch cyflogwr. Dylech gadw cofnod o'ch pryderon a'ch camau gweithredu.

2.1.5 Os oes gennych gonsyrn, neu os oes ansicrwydd neu anghydfod am ddehongliad neu weithrediad y Safonau, cewch eich cynghori i gysylltu â Gwasanaeth Ymholiadau Ymarfer Proffesiynol RCOT, ac efallai eich cynrychiolydd undeb lleol, i gael cyngor.

2.1.6 Mewn unrhyw drafodiadau sifil neu droseddol, gall y Safonau hyn gael eu derbyn fel tystiolaeth. Gellir eu defnyddio fel mesur o ymarfer rhesymol a/neu dderbyniol i gefnogi'r gŵyn neu'r amddiffyniad.

2.2 Hysbysu addysgwyr a dysgwyr cyn-gofrestru mewn addysg uwch

2.2.1 Bydd darparwyr addysg yn defnyddio'r ddogfen hon drwy gydol addysg dysgwr cyn-cofrestru i'w hysbysu am y safonau ymarfer, ymddygiad a moeseg gofynnol y disgwylir i therapyddion galwedigaethol eu cynnal yn ystod eu bywydau academaidd a phroffesiynol. Bydd y Safonau hyn yn cefnogi'r dysgu a dderbynnir gan holl raddedigion y dyfodol, ac maent yn weithredol o'r pwynt mynediad i'r rhaglen cyn-cofrestru hyd ddiwedd eu gyrfa broffesiynol.

2.2.2 Mae'n ofynnol i ddarparwyr addysg sicrhau y cydymffurfir â'r Safonau i gynnal statws achrededig eu rhaglen cyn-cofrestru therapi galwedigaethol gyda RCOT.

Ar gyfer dysgwyr ac addysgwyr, mae'r Safonau hyn hefyd yn ategu fersiwn bresennol *Safonau dysgu a datblygu ar gyfer addysg cyn-gofrestru* RCOT (RCOT 2019a).

2.3 Monitro a datblygu eich ymarfer a gwasanaeth

2.3.1 Prif rôl yr HCPC yw diogelu'r cyhoedd. Mae ganddo'r cyfrifoldeb pennaf am sicrhau fod pob gweithiwr iechyd proffesiynol perthnasol yn cyflawni safonau penodol er mwyn cael cofrestru i ymarfer yn y Deyrnas Unedig. Mae'n rhaid i unrhyw un sy'n defnyddio teitl neu sy'n ymarfer fel 'therapydd galwedigaethol' yn y Deyrnas Unedig fod wedi cofrestru gyda'r HCPC. Os gwneir cwyn ffurfiol am therapydd galwedigaethol, bydd yr HCPC yn ystyried os cafodd ei safonau ei hun eu cyflawni. Mae'n rhaid i chi wybod am a chydymffurfio gyda gofynion yr HCPC.

2.3.2 Mae eich hysbysu, cefnogi a'ch annog fel aelodau o'r proffesiwn yn swyddogaeth allweddol i RCOT. Nid rôl RCOT yw barnu ffitrwydd ymarferydd i ymarfer. Cafodd y *Safonau proffesiynol ar gyfer ymarfer, ymddygiad a moeseg therapi galwedigaethol* eu datblygu yn unol â safonau'r HCPC (HCPC 2013, 2016). Os defnyddiwch safonau proffesiynol RCOT fel ffordd ddefnyddiol a chyfleus i fonitro a chynnal eich ymarfer proffesiynol, byddant yn eich helpu i gyflawni gofynion y HCPC. Mae adnoddau ar gael ar wefan RCOT i'ch helpu gyda hyn.

2.3.3 Gellir cynnwys canlyniadau monitro a gwella eich ymarfer yn eich portffolio datblygiad proffesiynol parhaus, ynghyd â'ch tystiolaeth arall o ddysgu a datblygu.

2.3.4 Mae defnyddio'r Safonau hyn fel meincnod ar gyfer craffu eich gwasanaeth hefyd yn eich galluogi i gasglu data ar eich cyfer eich hun ac eraill sydd â diddordeb neu fuddsoddiad yn eich gwasanaeth.

Adran 3

Egwyddorion a safonau – llesiant ac awtonomi

Mae'r adran hon yn ymwneud â'r foeseg a'r gwerthoedd sy'n sylfaen i'ch ymddygiad ac ymarfer.

3.1 Dyletswydd gofal

Eich dyletswydd gofal yw eich cyfrifoldeb i weithredu mewn ffordd sy'n sicrhau na chaiff anaf, colled neu niwed ei achosi yn ddiofal neu'n fwriadol i'r unigolyn neu grŵp y mae dyletswydd gofal iddo/iddynt fel canlyniad i'ch gweithredoedd.

Mae dyletswydd gofal cyffredinol i'n gilydd, ond fel rhan o'r gweithlu therapi galwedigaethol mae gennych ddyletswydd gofal penodol i'r rhai sy'n defnyddio'r gwasanaeth, yn cynnwys eu teuluoedd a gofalwyr, hyd yn oed os nad ydych yn uniongyrchol gyfrifol am eu gofal.

Wrth benderfynu p'un ai a gyflawnwyd y ddyletswydd gofal, y safon y caiff eich gwaith ei asesu arni yw:

safon person cyffredin medrus yn gweithredu ac yn proffesu bod â'r sgil arbenigol hwnnw. Nid yw'n rhaid i berson feddu ar y sgil arbenigol uchaf; mae'n ddeddf sydd wedi hen ennill ei phlwyf ei bod yn ddigonol os yw [y person] yn gweithredu sgil cyffredin [person] cyffredin cymwys sy'n ymarfer y grefft neilltuol honno.

[Bolam v Pwyllgor Rheoli Ysbyty Friern 1957 yn Unison 2003).

Mewn geiriau eraill, nid yw'n rhaid i chi fod y gorau sydd, ond mae'n rhaid i chi fod yn ymarfer ar safon ymarferydd rhesymol gymwys. Nid yw unrhyw nodweddion personol, megis lefel profiad, fel arfer yn effeithio ar y safonau a ddisgwylir.

3.1.1 Mae'r ddyletswydd gofal yn bodoli o'r foment:

- yr ydych chi/y gwasanaeth yn derbyn atgyfeiriad neu gais am gymorth; a/neu
- y caiff yr unigolyn ei dderbyn ar gyfer therapi galwedigaethol neu eu bod yn cytuno ac yn dechrau derbyn gwasanaeth.

3.1.2 Rydych yn cyflawni eich dyletswydd gofal drwy berfformio eich dyletswyddau proffesiynol i safon ymarferydd rhesymol gymwys, o ran eich gwybodaeth, sgiliau a galluoedd.

3.1.3 Gallech fod yn torri eich dyletswydd gofal os gellir dangos eich bod wedi methu cyflawni eich dyletswyddau proffesiynol i'r safon a ddisgwylid gan ymarferydd therapi galwedigaethol rhesymol gymwys.

3.1.4 Os honnir eich bod, wrth berfformio eich dyletswyddau, wedi torri eich dyletswydd gofal i'r person sy'n defnyddio'r gwasanaeth, mae'n amddiffyniad da dangos y byddai corff proffesiynol o ymarferwyr tebyg wedi gweithredu yn yr un modd. Dyma Egwyddor Bolam (Bolam v Pwyllgor Rheoli Ysbyty Friern 1957).

3.1.5 Fodd bynnag, dim ond os gellir dangos fod sail resymegol i'r farn gref y dibynnwyd arni a'i bod yn barchus, cyfrifol a rhesymol ynddi ei hun y bydd Egwyddor Bolam yn amddiffyniad da. Dyma Egwyddor Bolitho (Bolitho v Awdurdod Iechyd City a Hackney 1998).

3.1.6 Eich cyfrifoldebau dan eich dyletswydd gofal:

3.1.6.1 Cadw eich gwybodaeth, sgiliau a galluoedd yn gyfredol.

3.1.6.2 Darparu gwasanaeth sydd o fewn eich cymhwysedd proffesiynol, sydd yn addas ar gyfer anghenion y rhai sy'n defnyddio'r gwasanaeth ac o fewn yr ystod gweithgareddau a ddiffiniwyd gan eich rôl broffesiynol.

3.1.6.3 Cadw cofnod cywir o'r ymyriad a roddwch fel rhan o'ch dyletswydd gofal.

3.1.6.4 Bod â a chofnodi rhesymeg broffesiynol amlwg ar gyfer y penderfyniadau a wnewch a'r ymyriad therapi galwedigaethol a roddwch.

3.1.6.5 Diogelu gwybodaeth gyfrinachol, heblaw lle mae rheswm cyfiawnadwy dros ddatgeliad.

3.1.6.6 Sicrhau y cymerir pob cam rhesymol i sicrhau iechyd, diogelwch a llesiant unrhyw berson sy'n ymwneud ag unrhyw weithgaredd yr ydych yn gyfrifol amdano. Gallai hyn fod yn berson yn defnyddio'r gwasanaeth, gofalwr, aelod arall o staff, dysgwr neu aelod o'r cyhoedd (Prydain Fawr, Senedd 1974).

3.1.6.7 Eich bod yn sicrhau fod unrhyw un yr ydych yn dirprwyo gwaith iddynt yn gymwys i'w wneud mewn modd diogel a bod ganddynt y sgiliau priodol (gweler Adran 6, pwynt 6.5).

3.1.6.8 Pan ystyriwch nad yw safonau llesiant, diogelwch a gofal yn cael eu cyflawni, eich bod yn codi eich pryderon gyda pherson priodol.

3.1.6.9 **Pan mae person gyda galluedd meddyliol yn cael eu rhyddhau neu'n rhyddhau eu hunain o'ch gwasanaeth neu'n dewis peidio dilyn eich argymhellion, nid yw eich dyletswydd gofal yn dod i ben ar unwaith.** Mae'n rhaid i chi:

- sicrhau eu bod yn gwybod am unrhyw risgiau posibl yn deillio o'u dewis;
- cymryd camau rhesymol i sicrhau eu diogelwch;
- atgyfeirio'r unigolyn neu roi gwybodaeth am asiantaeth arall, os yn briodol;
- hysbysu eraill perthnasol, gyda chydsyniad os yn bosibl, yn arbennig os oes elfen o risg yn dal i fod;
- trefnu'r camau dilynol, os oes angen ac os cydsynnir â hynny;
- cydymffurfio gyda'r holl weithdrefnau lleol angenrheidiol ar gyfer rhyddhau;
- cofnodi hyn yn y dogfennau perthnasol, ynghyd ag unrhyw asesiad o alluedd meddyliol os oes angen.

Byddwch wedyn wedi cyflawni eich dyletswydd gofal.

3.2 Llesiant

3.2.1 Dan y *Datganiad Cyffredinol o Hawliau Dynol* (Cynulliad Cyffredinol y Cenhedloedd Unedig 1948) mae gan bawb hawliau economaidd, cymdeithasol a diwylliannol. Mae'r rhain yn cynnwys yr hawl i ddiogeliad cymdeithasol, safon digonol o fyw a llesiant corfforol a meddyliol.

Rydych yn anelu i weithredu er budd gorau pawb sy'n defnyddio'r gwasanaeth a'r rhai yr ydych yn gweithio â nhw, bob amser, i sicrhau eu llesiant, gan optimeiddio eu hiechyd, llesiant a diogelwch.

3.2.1.1 Rydych bob amser yn cydnabod hawliau dynol person ac yn gweithredu er eu budd gorau, heb wahaniaethu o unrhyw fath.

3.2.1.2 Rydych yn galluogi unigolion i gadw eu hunigoliaeth, hunan-barch, urddas, preifatrwydd, awtonomi ac integriti.

3.2.1.3 Rydych yn cymryd camau gweithredu priodol i hyrwyddo iechyd a llesiant cadarnhaol yn y gweithle (yn cynnwys iechyd corfforol ac iechyd meddwl), arferion gwaith diogel ac amgylchedd diogel.

3.2.1.4 Nid ydych yn cymryd rhan yn na'n cefnogi ymddygiad sy'n achosi unrhyw ofid meddyliol neu gorfforol diangen. Mae ymddygiad o'r fath yn cynnwys esgeulustod a dihidrwydd am boen.

3.2.1.5 Rydych yn gwneud pob ymdrech i beidio gadael unigolyn mewn poen, anghysur neu ofid diangen yn dilyn ymyriad. Defnyddir barn a phrofiad proffesiynol i asesu lefel y poen, gofid neu risg, a chymryd camau priodol os oes angen. Gofynnir am gyngor lle mae angen.

3.2.1.6 Rydych yn cefnogi'r rhai sy'n defnyddio'r gwasanaeth os ydynt eisiau codi mater o gonsyrn neu gŵyn am y gofal neu wasanaeth a gawsant. Rydych yn cyfathrebu'n onest, yn agored ac mewn modd proffesiynol, gan dderbyn adborth a thrin materion o gonsyrn gan gydweithio lle maent yn digwydd. Gofynnir am gyngor pan fo angen a dilynir polisi lleol.

3.2.1.7 Mae gennych ddyletswydd broffesiynol didwylledd. Pan aiff rhywbeth o chwith fel canlyniad i'r hyn a wnaethoch neu'r hyn na wnaethoch, rydych yn cymryd camau ar unwaith i unioni pethau, ac ymddiheurwch i'r rhai yr effeithiwyd arnynt os yw'n briodol gwneud hynny. Rydych yn hysbysu eich rheolwr/cyflogwr ac yn dilyn polisi lleol.

3.2.1.8 Nid ydych yn wybyddus yn rhwystro ymarferydd arall rhag cyflawni eu dyletswydd didwylledd. Nid ydych yn rhoi gwybodaeth na'n gwneud datganiadau anonest am ddigwyddiad, gyda'r bwriad o gamarwain.

3.2.1.9 Rydych yn gwybod am, ac yn gweithredu ar, eich cyfrifoldeb i warchod a diogelu buddiannau pobl fregus yr ydych yn dod i gysylltiad â hwy yn eich rôl gwaith.

3.2.1.10 Os ydych yn gweld, neu os oes gennych reswm dros gredu fod unigolyn wedi profi ymddygiad sy'n eu peryglu, eu cam-drin, yn gwahaniaethu yn eu herbyn neu sy'n camfanteisio arnynt, neu esgeulustod yn eich gweithle neu unrhyw osodiad arall rydych yn datgan eich consyrn. Rydych yn hysbysu rheolwr llinell neu berson dynodedig arall, gan geisio cydsyniad yr unigolyn lle'n bosibl, a defnyddio gweithdrefnau lleol lle maent ar gael.

3.2.1.11 Os ydych yn gyflogwr neu'n gyflenwr personél, rydych yn rhoi adroddiad i'r gwasanaeth datgelu a gwahardd cenedlaethol perthnasol am unrhyw berson a gafodd eu symud o'r gwaith oherwydd eu hymddygiad, lle gall yr ymddygiad hwnnw fod wedi cyflawni unrhyw un o'r meini prawf ar gyfer gwahardd yr unigolyn rhag gweithio gyda phlant neu oedolion mewn risg.

3.2.1.12 Rydych yn codi consyrn gyda'r corff cofrestru perthnasol os yw ymarfer, ymddygiad neu iechyd ymarferydd yn ymddangos i fod yn risg i ddiogelwch y rhai sy'n defnyddio'r gwasanaeth, cydweithwyr neu'r cyhoedd.

3.2.1.13 Lle mae dysgwyr (myfyrwyr neu brentisiaid) yn gysylltiedig, rydych hefyd yn rhoi adroddiad i'r darparydd addysg perthnasol.

3.3 Amrywiaeth, cydraddoldeb a sensitifrwydd

3.3.1 Eich ymagwedd bob amser yw gwarchod hawliau unigolion a hybu cyfle cyfartal i bawb. Rydych yn gweithio mewn ffordd sy'n gyfartal deg a chyfiawn, cynhwysol a heb wahaniaethu o unrhyw fath. Rydych bob amser yn gweithredu yn unol â hawliau dynol, deddfwriaeth ac er budd gorau'r unigolyn.

3.3.1.1 Rydych yn cynnig mynediad cyfartal i'r gwasanaeth ac yn cyflawni eich rôl heb dueddiad na rhagfarn.

3.3.1.2 Rydych yn trin pawb, beth bynnag eu hanghenion, gydag urddas a pharch fel aelodau cyfartal o gymdeithas, gyda hawl i fwynhau'r un dewisiadau, hawliau, breintiau a mynediad i wasanaethau.

3.3.1.3 Rydych yn adlewyrchu ar ac yn sensitif i sut mae amrywiaeth yn effeithio ar anghenion a dewisiadau pobl, gan gynnwys hyn mewn unrhyw gynllunio gwasanaeth, asesiad unigol a/neu ymyriad lle'n bosibl.

3.3.1.4 Rydych yn cydnabod fod gan bob person eu hathroniaeth eu hunain tuag at fywyd, ac arwyddocâd posibl credoau personol, ysbrydol, crefyddol a diwylliannol.

3.3.1.5 Rydych yn rhoi sylw i ac yn ceisio diwallu anghenion neu ddewisiadau personol, ysbrydol, crefyddol a diwylliannol o fewn yr ymyriad a ddarparwch, gan ddilyn polisi lleol.

3.3.1.6 Lle'n bosibl, caiff cais rhesymol i gael eu trin neu eu gweld gan ymarferydd gyda nodweddion penodol ei gyflawni, er enghraifft, gan weithiwr proffesiynol ac nid dysgwr, gan ymarferydd gwryw neu fenyw neu gan siaradwr iaith neilltuol.

3.3.1.7 Nid ydych yn gosod eich system ffydd neu gredo eich hun ar unrhyw sefyllfa neu berson yn y gwaith.

3.3.1.8 Rydych yn adrodd mewn ysgrifen i'ch cyflogwr, ar y dyddiad cynharaf yn eich cyflogaeth, unrhyw amgylchiadau personol, credoau crefyddol a/neu ddiwylliannol a fyddai'n dylanwadu ar sut y cyflawnwch eich dyletswyddau. Rydych yn ymchwilio ffyrdd y gallwch osgoi gosod baich afresymol ar gydweithwyr yn yr amgylchiadau hyn. Nid yw hyn yn effeithio ar eich dyletswyddau cyffredinol fel a nodir yn y gyfraith neu yn y Safonau hyn.

3.4 Pwysigrwydd dewis a gofal wedi'i bersonoli

3.4.1 **Mae gennych ddyletswydd barhaol i barchu a chynnal awtonomi'r rhai sy'n defnyddio'r gwasanaeth.** Rydych yn annog a galluogi dewis, rhannu gwneud penderfyniadau a gweithio partneriaeth yn y broses therapi galwedigaethol, os yw'r unigolyn eisiau hynny (gweler Adran 3, pwynt 3.5 cydsyniad ar sail gwybodaeth a galluedd meddyliol ac Adran 4, pwynt 3.5.6 ar ymgyfraniad gofalwyr/teulu).

3.4.1.1 Caiff eich ymarfer ei lunio gan ac mae'n canolbwyntio ar anghenion galwedigaethol, dymuniadau, gwerthoedd a dewisiadau'r rhai sy'n defnyddio'r gwasanaeth.

3.4.1.2 Rydych yn cynnal hawliau unigolion a grwpiau i wneud dewisiadau am y cynlluniau y dymunant eu gwneud a'r ymyriad a ddarparwch.

3.4.1.3 Lle'n bosibl, defnyddiwch y dull cyfathrebu sydd orau gan yr unigolyn, gan gynyddu i'r eithaf eu gallu i gymryd rhan mewn cynllunio a gwneud penderfyniadau drwy unrhyw ddull addas.

3.4.1.4 Rydych yn anelu i weithredu er budd gorau pobl i sicrhau eu hiechyd, llesiant a diogelwch gorau posibl. Os ystyrir fod dewisiadau unigolyn gyda galluedd meddyliol yn annoeth, byddant yn dal i gael eu derbyn fel dewis yr unigolyn.

3.4.1.5 Os oes unigolyn gyda galluedd meddyliol yn gwrthod ymyriad, yn penderfynu peidio dilyn y cyfan neu ran o'ch argymhellion neu'n dewis dilyn llwybr gweithredu arall, rydych yn cyflawni eich dyletswydd gofal fel y'i diffinnir yn Adran 3, pwynt 3.1.

3.5 Cydsyniad ar sail gwybodaeth a galluedd meddyliol

3.5.1 **Cyn bod unrhyw berson yn cael unrhyw ymyriad neu driniaeth, neu'n dilyn unrhyw ymchwiliad, mae angen cael cydsyniad ar sail gwybodaeth y person hynny. Nid yw'r ffaith fod person wedi cydsynio yn ddigonol.**

Dim ond os yw ar sail gwybodaeth gywir y mae cydsyniad yn ddilys, gan olygu y cafodd yr holl wybodaeth berthnasol ei rhoi i'r person mewn ffordd a ddeallant. Bydd y broses o roi gwybodaeth yn dibynnu, ym mhob achos, ar asesiad o'r wybodaeth berthnasol i benderfyniad y person neilltuol hynny ar yr adeg honno. Mae cael cydsyniad ar sail gwybodaeth yn ofyniad parhaus a gall fod angen ei ailadrodd os oes ymyriad a gaiff ei ailadrodd neu unrhyw newid yn yr ymyriad a gynigir; nid digwyddiad unwaith yn unig ydyw. Os na chaiff ei gyfyngu gan ddeddfwriaeth iechyd meddwl a/neu alluedd meddyliol, hawl unrhyw unigolyn i benderfynu drostynt eu hunain p'un ai i dderbyn therapi galwedigaethol sydd bennaf.

3.5.2 Mae'r egwyddor hon yn adlewyrchu hawl unigolion i wneud penderfyniadau am eu corff, iechyd a llesiant eu hunain, ac mae'n rhan sylfaenol o arfer da. Gall ymarferydd nad yw'n parchu'r egwyddor hon fod yn agored i gamau cyfreithiol gan yr unigolyn a gweithredu gan eu corff rheoleiddiol.

3.5.3 I gydsyniad fod yn ddilys, mae'n rhaid iddo gael ei roi yn wirfoddol gan yr unigolyn. Mae'n rhaid iddynt gael yr holl wybodaeth sy'n berthnasol i'w penderfyniad ac mae'n rhaid iddynt fod â'r galluedd meddyliol i ddeall a chydsynio i'r ymyriad neu benderfyniad neilltuol.

3.5.3.1 Rydych yn cadw at ddeddfwriaeth, canllawiau a chodau ymarfer cyfredol yng nghyswllt galluedd meddwl a chydsyniad.

3.5.3.2 Rydych yn rhoi gwybodaeth ddigonol mewn modd addas, i alluogi pobl i gydsynio ar sail gwybodaeth i unrhyw gam gweithredu neu ymyriad a gynigir yn ymwneud â hwy.

3.5.3.3 Defnyddir pob dull posibl i alluogi unigolion i ddeall natur a diben y cam gweithredu neu ymyriad a gynigir, yn cynnwys unrhyw risgiau posibl.

3.5.3.4 Cyn belled ag sy'n bosibl, rydych yn galluogi unigolion i wneud eu dewisiadau eu hunain. Lle mae eu gallu i roi cydsyniad ar sail gwybodaeth yn gyfyngedig neu'n absennol, rydych yn ceisio canfod a pharchu dewisiadau a dymuniadau'r unigolyn, gan geisio bob amser i weithredu er eu budd gorau. Caiff pob penderfyniad a cham gweithredu a gymerir eu dogfennu.

3.5.3.5 Mae gan bobl yr hawl i wrthod neu ddileu cydsyniad ar gyfer unrhyw ymyriad ar unrhyw amser yn y broses therapi galwedigaethol. Rydych yn parchu dewisiadau person lle'n bosibl, hyd yn oed pan maent yn gwrthdaro gyda barn broffesiynol (gweler Adran 3, pwynt 3.4).

3.5.3.6 Rydych yn parchu dewisiadau plentyn dan 16 oed sy'n ddigon aeddfed i fedru gwneud eu meddwl eu hunain ar y mater sydd angen penderfyniad (cymhwysedd Gillick).

3.5.3.7 Rydych yn cofnodi pryd a sut y caiff cydsyniad ei roi, ei wrthod neu ei ddileu, p'un ai'n llafar, drwy arwyddo neu yn ysgrifenedig.

3.5.3.8 Pan fo amheuaeth am alluedd meddwl person, mae'n rhaid i chi asesu eu gallu i wneud penderfyniad yng nghyswllt y ddarpariaeth therapi galwedigaethol a gynigir, yn unol â deddfwriaeth a chanllawiau cyfredol. Mae hyn yn golygu fod angen i chi asesu eu galluedd mewn proses pedwar cam:

- A yw'r person yn deall pa wybodaeth a roddwch iddynt?
- A allant gadw'r wybodaeth er mwyn ffurfio barn?
- A allant bwyso a mesur yr wybodaeth a dod i benderfyniad ar sail gwybodaeth?
- A allant gyfathrebu'r penderfyniad hwnnw i chi?

Os oes gennych unrhyw amheuaeth am alluedd person i wneud penderfyniad, rydych yn cofnodi eich penderfyniad ynghyd â'r rhesymau am eich casgliadau. Ni ddylech roi ymyriad os nad oes rhywun gyda galluedd meddwl wedi rhoi cydsyniad ar sail gwybodaeth i chi wneud hynny.

3.5.3.9 Os nad oes gan y person y galluedd meddyliol i gydsynio, ni allwch roi ymyriad heblaw:

- bod gennych gydsyniad gan rywun sydd ag awdurdod cyfreithiol i benderfynu fod yr ymyriad er budd gorau y person (tebyg i ddirprwy iechyd a llesiant);
- bod Rhag-benderfyniad neu orchymyn llys yn caniatáu triniaeth;
- neu, yn anaml, lle nad yw'n bosibl cael cydsyniad ar sail gwybodaeth, ond mae'r ymyriad yn fater o frys a chredwch y dylid ei roi er budd gorau y person er nad oes neb wedi rhoi cydsyniad ar gyfer yr ymyriad.

3.5.3.10 Nid ydych yn gorfodi na'n rhoi pwysau ar berson i dderbyn ymyriad, ond eu hysbysu am unrhyw risg neu ganlyniad posibl gwrthod triniaeth. Ar gyfer rhai heb alluedd meddyliol, mae angen penderfyniad 'budd gorau'.

3.6 Ymgysylltu gyda risg

3.6.1 *Fel ymarferydd, eich rôl chi, cyn belled ag sy'n bosibl, yw galluogi pobl i oresgyn y rhwystrau sy'n eu hatal rhag gwneud y gweithgareddau sydd o bwys iddynt, i gymryd cyfleoedd a pheidio gweld risg fel rhwystr arall.*
(RCOT 2018a, Adran 1.2, t2)

3.6.1.1 Rydych yn croesawu ac yn ymwneud â risg, gan ei asesu a'i reoli mewn partneriaeth gyda'r rhai sy'n defnyddio'r gwasanaeth.

3.6.1.2 Rydych yn galluogi pobl i gymryd y risgiau a ddewisant ac i gyflawni'r nodau a ddewiswyd ganddynt mor ddiogel ag sy'n rhesymol ymarferol.

3.6.1.3 Rydych yn cydweithredu gyda eich cyflogwyr wrth gyflawni gofynion deddfwriaeth a pholisi lleol, gan alluogi pobl sy'n cael mynediad i'r gwasanaeth i sicrhau'r perfformiad galwedigaethol ac awtonomi gorau posibl yn eu bywydau. Mae'r gofynion hyn yn cynnwys iechyd a diogelwch, rheoli risg, symud, codi a chario a rheoli risg digidol.

3.6.1.4 Rydych yn cymryd gofal rhesymol o'ch iechyd a diogelwch eich hun ac eraill y gall yr hyn a wnewch neu na wnewch effeithio arnynt (Prydain Fawr, Senedd 1974, adran 7). Mae'r egwyddorion yn parhau'r un fath p'un ai yw'r niwed posibl i bobl, sefydliadau neu'r amgylchedd.

3.6.1.5 I'r graddau mwyaf sydd o fewn eich rheolaeth, rydych yn:

- sefydlu a chynnal amgylchedd ymarfer diogel, yn cynnwys wrth deithio neu yn y gymuned;
- sefydlu a chynnal arferion gwaith diogel; a
- sefydlu a chynnal systemau digidol diogel, yn cynnwys wrth deithio neu yn y gymuned.

3.6.1.6 Rydych yn hysbysu rheolwr llinell, neu berson dynodedig arall, pan fyddwch yn dynodi risg nad yw o fewn eich rheolaeth.

3.6.1.7 Rydych yn monitro, adolygu a, lle bo angen, ddiwygio unrhyw sefyllfa sy'n cynnwys risg.

3.6.1.8 Pan nad oes gan berson y gallu meddyliol i wneud dewisiadau neilltuol, nid yw risg o reidrwydd yn cyfyngu penderfyniadau budd gorau, yn arbennig pan fyddant yn rhoi ystyriaeth i ddewisiadau a dymuniadau a fynegwyd gan yr unigolyn. Mae angen asesiad risg a hefyd benderfyniad 'budd gorau'.

3.6.1.9 Lle caiff gofal am y person ei rannu gyda neu ei drosglwyddo i ymarferydd neu wasanaeth arall, rydych yn cydweithredu gyda nhw i sicrhau iechyd, diogelwch a llesiant yr unigolyn (Prydain Fawr, Senedd 2014, Rheoliad 12(2)(i)).

3.6.1.10 Rydych yn sicrhau eich bod yn parhau'n gyfredol yn eich hyfforddiant statudol i sicrhau ymarfer diogel, yn cynnwys rheoli risg, iechyd a diogelwch, diogelu, technegau symud a chodi a chario a diogelu data.

3.6.1.11 Lle'n briodol, rydych yn sicrhau eich bod chi a'r rhai yr ydych yn gyfrifol amdanynt wedi eich hyfforddi, yn gymwys ac yn ddiogel wrth ddewis a defnyddio offer perthnasol, gan roi sylw i weithdrefnau lleol.

Fe'ch cynghorir i ddarllen canllawiau cyfredol RCOT ar reoli risg (RCOT 2018a).

Adran 4

Egwyddorion a safonau – darpariaeth gwasanaeth

Mae'r adran hon yn cyfeirio at y ffyrdd o feddwl a'r camau gweithredu fydd yn ffurfio eich ymarfer.

4.1 Canolbwyntio ar alwedigaeth

4.1.1 Sylfaen eich ymarfer yw'r gred fod cymryd rhan mewn galwedigaeth (*popeth rydym angen, eisiau neu'n gorfod eu gwneud* (Wilcock 2006, t14)) yn sylfaenol i iechyd a llesiant person.

4.1.1.1 **Y rhesymeg broffesiynol eithaf ar gyfer eich ymyriad neu weithgaredd, yn cynnwys mewn gosodiadau amrywiol neu rolau generig, yw hybu iechyd a llesiant drwy hyrwyddo perfformiad galwedigaethol, ymgysylltu a chyfranogiad mewn rolau bywyd (RCOT 2019b).**

4.1.1.2 Rydych yn deall y berthynas rhwng y person, yr alwedigaeth a'r amgylchedd a sut y gall un effeithio, neu gael eu heffeithio, gan y llall.

4.1.1.3 Rydych yn galluogi unigolion, grwpiau a chymunedau i newid agweddau o'u person, yr alwedigaeth neu'r amgylchedd, neu ryw gyfuniad ohonynt, i hybu perfformiad galwedigaethol,, ymgysylltu a chyfranogiad mewn rolau bywyd.

4.1.1.4 Dylai asesiad, ymyriad, deilliannau a dogfennau ganolbwyntio er berfformiad galwedigaethol, ymgysylltu a chyfranogiad mewn rolau bywyd.

4.2 Eich rhesymeg broffesiynol

4.2.1 Mae eich camau gweithredu yn seiliedig ar gyfres o resymau proffesiynol rhesymegol, sydd eu hunain wedi eu seilio ar wybodaeth, sgiliau a phrofiad proffesiynol, ac adnoddau a gyhoeddwyd.

4.2.1.1 Gallwch esbonio, ac rydych yn cofnodi, eich rhesymau proffesiynol am unrhyw beth a wnewch ar gyfer/gyda neu yng nghyswllt y rhai sy'n defnyddio'r gwasanaeth.

4.2.1.2 Rydych yn defnyddio canllawiau cenedlaethol, polisi cyfredol, ymchwil a'r dystiolaeth orau sydd ar gael i fod yn sylfaen a llywio eich rhesymu, rhesymeg ac ymarfer.

4.2.1.3 Caiff eich ymarfer ei lunio gan neu ei strwythuro yn ôl damcaniaethau, fframweithiau a chysyniadau cydnabyddedig sy'n berthnasol i therapi galwedigaethol.

4.3 Mynediad i therapi galwedigaethol

4.3.1 Mae mynediad i therapi galwedigaethol yn seiliedig ar anghenion galwedigaethol neu ddymuniadau yr unigolyn, grŵp neu gymuned.

4.3.2 **Caiff mynediad ei gynnig yn gyfartal, heb dueddiad na rhagfarn, yn unol â gweithdrefnau a meini prawf a ddogfennwyd yn glir ar gyfer eich gwasanaeth/au (gweler Adran 3, pwynt 3.3).**

4.3.3 Rydych yn ystyried anghenion galwedigaethol posibl y rhai sy'n defnyddio'r gwasanaeth, a budd posibl therapi galwedigaethol, o fewn cylch gorchwyl a chyd-destun eich darpariaeth gwasanaeth neilltuol a lefel a chwmpas eich ymarfer.

4.3.4 Lle nad yw anghenion galwedigaethol yn bresennol, neu lle mae anghenion na allant gael eu diwallu gennych chi/eich gwasanaeth, rydych yn cyfeirio neu atgyfeirio unigolion i wasanaethau, gwybodaeth a chyngor arall, lle maent ar gael.

4.3.5 Mae rhai amgylchiadau lle gallwch wrthod rhoi, neu ddewis ddileu, ymyriad. Mae hyn yn cynnwys lle mae ofn trais; lle mae aflonyddu; lle mae diffyg offer addas a diogel; lle nad yw'r wybodaeth a'r sgiliau gennych; lle mae gwrthwynebiad cydwybodol; lle'r ydych yn adnabod yn bersonol y person sy'n defnyddio'r gwasanaeth; lle gofynnir i chi wneud rhywbeth anghyfreithlon; lle credwch y byddai'r ymyriad yn niweidiol i'r person; lle nad oes cyfiawnhad clinigol drosto; neu lle ystyriwch y bu newid mewn amgylchiadau megis nad yw'r ymyriad mwyach yn dod o fewn cydsyniad dilys ac ar sail gwybodaeth.

4.3.6 Mae gennych yr hawl i wrthod darparu unrhyw ymyriad y credwch a fyddai'n niweidiol i'r person sy'n defnyddio'r gwasanaeth neu na fyddai cyfiawnhad clinigol drosto, hyd yn oed os yw gweithiwr proffesiynol arall wedi gofyn amdano. Y canllawiau a roddwyd gan y Llys Apêl yn achos *R. Burke v. Cyfreithiwr Swyddogol y Cyngor Meddygol Cyffredinol ac eraill yn ymyrryd* (2005) yw os na chaiff dull o driniaeth ei ddynodi'n glinigol, nad yw ymarferydd dan unrhyw ddyletswydd gyfreithiol i'w ddarparu, er y dylent ofyn am ail farn. Yn yr un modd, gall meddyg sy'n gyfrifol am ddefnyddiwr gwasanaeth gyfarwyddo therapydd i beidio gwneud rhai mathau o driniaeth os credant y byddai'n niweidiol i'r defnyddiwr gwasanaeth (Adran Iechyd 1977).

4.4 Atgyfeiriad/cais am gymorth ac asesiad

4.4.1 Ar ôl i atgyfeiriad neu gais am gymorth ddod i law a/neu gael ei dderbyn, mae'r gwasanaeth y dyrennir yr achos iddo yn cymryd y cyfrifoldeb ac atebolrwydd cyfreithiol am unrhyw asesiad ac ymyriad posibl a roddir (gweler hefyd Adran 3, pwynt 3.1).

4.4.2 Os ydych wedi derbyn rhywun ar restr aros, mae gennych raddfa o gyfrifoldeb. Os oes rhestr aros am eich gwasanaeth neu fod rheswm arall yn achosi oedi sylweddol cyn y gallwch gymryd unrhyw gamau gweithredu, rydych yn cysylltu â'r unigolyn a'r sawl sy'n atgyfeirio, gan eu hysbysu am y sefyllfa.

4.4.3 Drwy gyfweliad, arsylwad a/neu asesiad penodol, rydych yn dynodi ac yn gwerthuso perfformiad galwedigaethol ac anghenion cyfranogiad y rhai sy'n defnyddio'r gwasanaeth.

4.4.4 Rydych yn defnyddio technegau, dulliau a/neu offer asesu sy'n berthnasol ac addas ar gyfer y rhai sy'n defnyddio'r gwasanaeth, eu hanghenion galwedigaethol a'u hamgylchiadau.

4.4.5 Mae eich dadansoddiad o ddeilliannau'r asesiad yn dangos sut mae sefyllfa neu gyflwr presennol y rhai sy'n defnyddio'r gwasanaeth yn effeithio ar eu perfformiad galwedigaethol a'u gallu i gymryd rhan.

4.4.6 Os, fel canlyniad i'r asesiad, ystyrir fod therapi galwedigaethol yn anaddas ar gyfer y person, rydych yn hysbysu'r unigolyn a'r sawl a atgyfeiriodd, gan roi eich penderfyniad a'ch rhesymeg.

4.4.7 Os dangosir unrhyw asesiadau neu ymchwiliadau pellach, rydych yn cychwyn arnynt neu'n atgyfeirio at wasanaethau eraill.

4.5 Ymyriad neu argymhellion

4.5.1 Rydych yn gweithio mewn partneriaeth gyda rhai sy'n defnyddio'r gwasanaeth, gan gytuno ar eu hamcanion, blaenoriaethau ac amserlenni ar gyfer ymyriad.

4.5.2 Rydych yn datblygu cynlluniau ymyriad personol, neu argymhellion yn seiliedig ar anghenion, dewisiadau a dymuniadau perfformiad galwedigaethol y rhai sy'n defnyddio'r gwasanaeth, fel y'u dynodwyd drwy eich asesiadau.

4.5.3 Rydych yn ymyrryd cyn gynted ag sy'n bosibl i sicrhau'r deilliannau gorau posibl ac i ostwng, oedi neu atal anghenion y dyfodol lle'n bosibl.

4.5.4 Rydych yn hyrwyddo llesiant, annog galwedigaethau iach a chymryd rhan mewn rolau bywyd.

4.5.5 Rydych yn grymuso pobl i gynnal eu hiechyd a'u llesiant eu hunain ac i drin eu hanghenion galwedigaethol eu hunain, lle bynnag sy'n bosibl.

4.5.6 Gyda chytundeb yr unigolyn, rydych yn cynnwys eu gofalwyr a/neu deulu, gan eu hysbysu a'u cynnwys mewn gwneud penderfyniadau, fel sy'n briodol.

4.5.7 Er mwyn galluogi gofalwyr a/neu'r teulu i gymryd rhan, caiff eu gofynion ac anghenion eu hymgorffori yn yr ymyriadau/argymhellion, lle mae angen.

4.5.8 Os dangosir hynny a gyda chydsyniad, rydych yn atgyfeirio unrhyw ofalwr am asesiad o'u hanghenion eu hunain.

4.5.9 Rydych yn ystyried sut y gellir defnyddio asedau a chryfderau'r unigolyn, eu gofalwyr/teulu a'u cymunedau i gynyddu eu perfformiad galwedigaethol a chyfranogiad i'r eithaf.

4.5.10 Rydych yn adolygu ac yn addasu eich cynlluniau ac ymyriadau yn rheolaidd mewn partneriaeth gyda'r rhai sy'n defnyddio'r gwasanaeth.

4.5.11 Caiff unrhyw benderfyniad i ddod ag ymyriad i ben ei lywio gan eich gwerthusiad a dewisiadau'r person sy'n defnyddio eich gwasanaeth (gweler Adran 3, pwynt 3.1.6).

4.6 Deilliannau – ansawdd, gwerth ac effeithlonrwydd

4.6.1 Rydych yn gwerthuso gwerth a budd eich ymyriad ar gyfer y rhai sy'n defnyddio'r gwasanaeth o ran eu perfformiad galwedigaethol, cyfranogiad a llesiant.

4.6.2 Rydych yn defnyddio mesurau deilliant i fonitro, adolygu ac arddangos effeithlonrwydd parhaus eich ymyriad.

4.6.3 Rydych yn cynnwys sylwadau a phrofiadau unigolion neu gymunedau wrth werthuso eich ymarfer.

4.6.4 Mae eich gwerthusiad yn rhoi ystyriaeth i wybodaeth a gasglwyd o ffynonellau eraill perthnasol, megis gofalwyr a/neu berthnasau, neu weithwyr proffesiynol eraill.

4.6.5 Rydych yn cynnal archwiliadau ar y safonau priodol sydd ar gael i hwyluso gwella gwasanaeth.

4.6.6 Rydych yn casglu ac yn cywain data deilliannau i ddiwallu gofynion comisiynwyr/cyllidwyr gwasanaethau.

4.6.7 Lle'n bosibl, rydych yn casglu a defnyddio data i arddangos gwerth am arian y gwasanaeth/au a ddarparwch.

4.6.8 Rydych yn defnyddio'r wybodaeth a gasglwch, gyda chanllawiau cenedlaethol, lleol a phroffesiynol arall a thystiolaeth ymchwil, i wella ansawdd, gwerth ac effeithlonrwydd y gwasanaeth/au a ddarparwch.

4.7 Datblygu a defnyddio sylfaen tystiolaeth y proffesiwn

4.7.1 Rydych yn manteisio ar bob cyfle i ymgysylltu gydag ymchwil, yn gymesur i'ch cwmpas a lefel ymarfer.

4.7.2 Rydych yn adlewyrchu ar werth a phwysigrwydd ymchwil fel sylfaen tystiolaeth y proffesiwn.

4.7.3 Rydych yn cyrchu ymchwil a'i ddeilliannau, eu deall a'u gwerthuso'n feirniadol, gan ei gynnwys yn eich ymarfer lle'n briodol i ddarparu ymyriadau seiliedig ar dystiolaeth.

4.7.4 Rydych yn cynnwys mesurau deilliant a gweithgaredd ymchwil seiliedig ar dystiolaeth i'ch ymarfer, i ddangos effeithlonrwydd yr ymyriad a gwasanaethau.

4.7.5 Pan fyddwch yn cynnal unrhyw fath o weithgaredd ymchwil:

- Rydych yn deall egwyddorion ymchwil foesegol ac yn cydymffurfio â gofynion llywodraethiant ymchwil cenedlaethol a lleol.
- Rydych yn dilyn prosesau cymeradwyo a chaniatâd moeseg proffesiynol, cenedlaethol a lleol.
- Gwnewch bob ymdrech i gydweithredu gyda phobl sy'n defnyddio gwasanaethau yn ystod pob cam o'r broses ymchwil.
- Rydych yn diogelu buddiannau cyfranogwyr, cyd-ymchwilwyr ac eraill.
- Rydych yn sefydlu ac yn dilyn gweithdrefnau priodol ar gyfer cael cydsyniad ar sail gwybodaeth, gan roi ystyriaeth ddyladwy i anghenion a galluedd y sawl sy'n cymryd rhan.

- Rydych yn diogelu cyfrinachedd cyfranogwyr drwy gydol ac ar ôl y broses ymchwil ac yn cydymffurfio â chyfreithiau diogelu data y Deyrnas Unedig.
- Rydych yn lledaenu eich canfyddiadau ymchwil yn defnyddio dulliau lleol, cenedlaethol a rhyngwladol priodol.

Mae hyn o fudd i'r rhai sy'n defnyddio gwasanaethau therapi galwedigaethol, yn cyfrannu at y sylfaen tystiolaeth sy'n cefnogi therapi galwedigaethol ac yn cynorthwyo gyda rhoi tystiolaeth ar waith.

4.8 Cadw cofnodion

4.8.1 Mae arfer da wrth gadw cofnodion yn gwarchod llesiant y rhai sy'n defnyddio'r gwasanaeth. Yn hynny o beth, mae'n ffurfio rhan o'ch dyletswydd gofal. Eich cofnodion hefyd yw eich tystiolaeth eich bod wedi cyflawni eich dyletswydd gofal yn eich ymarfer.

4.8.1.1 Rydych yn creu ac yn cynnal cofnod ysgrifenedig neu ddigidol gynhwysfawr o bopeth a gafodd ei wneud ar gyfer/gyda, ar ran, neu yng nghyswllt y rhai sy'n defnyddio'r gwasanaeth.

4.8.1.2 Mae eich cofnodion yn gynhwysfawr a chywir.

4.8.1.3 Caiff eich cofnodion eu llenwi'n brydlon, cyn gynted ag sy'n rhesymol ymarferol ar ôl i'r gweithgaredd ddigwydd.

4.8.1.4 Mae'r holl gofnodion, p'un ai'n ysgrifenedig neu ddigidol, yn ddarllenadwy, dealladwy, wedi eu dyddio'n glir, eu hamseru, yn cael eu cadw mewn trefn gronolegeol ac wedi eu priodoli i'r person sy'n cadw'r cofnod.

4.8.1.5 Rydych yn dangos fod eich ymarfer yn briodol drwy gofnodi eich rhesymeg glinigol/proffesiynol.

4.8.1.6 Rydych yn dynodi'r dystiolaeth sy'n sylfaen i'ch ymarfer, lle mae ar gael.

4.8.1.7 Rydych yn cynnwys eich holl asesiadau risg, camau gweithredu a gymerwyd i reoli'r risg ac unrhyw ddeilliannau.

4.8.1.8 Mae eich cofnodion yn dangos sut ydych yn cyflawni eich dyletswydd gofal.

4.8.1.9 Mae eich cofnodion yn dangos fod eich ymarfer yn effeithlon.

4.8.1.10 Rydych yn prosesu eich cofnodion yn ôl deddfwriaeth gyfredol, canllawiau a pholisi lleol.

4.8.1.11 Rydych yn esbonio eich rheswm am gofnodi a phrosesu gwybodaeth i'r rhai sy'n defnyddio'r gwasanaeth.

4.8.1.12 Rydych yn cydymffurfio gydag unrhyw ofynion cyfreithiol a pholisi lleol yng nghyswllt cyfrinachedd, rhannu gwybodaeth a chais unrhyw unigolyn i gael mynediad i'w cofnodion eu hunain.

4.8.1.13 Rydych yn cadw eich cofnodion yn ddiogel, gan eu cadw a gwaredu â nhw yn ôl gofynion cyfreithiol a pholisi lleol.

Fe'ch cynghorir i ddarllen canllawiau cyfredol RCOT ar gadw cofnodion (RCOT 2018b) i gael mwy o wybodaeth.

4.9 Cyfrinachedd a rhannu gwybodaeth

4.9.1 Mae cyfrinachedd yn ddyletswydd gyfreithiol a moesegol bwysig, ond nid yw'n absoliwt. Mae cydbwysedd rhwng cyfrifoldeb proffesiynol a chyfreithiol i barchu a diogelu cyfrinachedd y rhai sy'n defnyddio'r gwasanaeth, a rhannu gwybodaeth ar gyfer llesiant a gwarchod yr unigolyn neu'r cyhoedd yn ehangach.

Mae'r un mesurau diogelu a chyfyngiadau yn weithredol i wybodaeth/data a gaiff eu storio a'u trosglwyddo drwy gopi caled neu'n ddigidol ac wrth gyfathrebu gydag eraill drwy unrhyw gyfrwng, yn cynnwys cymunedau a rhwydweithiau rhithiol/ar-lein.

Rydych yn cydymffurfio gyda'r fersiynau cyfredol o *Reoliadau Diogelu Data Cyffredinol y Deyrnas Unedig* (UK GDPR) a'r *Ddeddf Diogelu Data 2018* (Prydain Fawr 2018) yn eich holl brosesu gwybodaeth.

4.9.1.1 Rydych yn ymgyfarwyddo gyda'ch dyletswyddau dan ddeddfwriaeth, rheoliadau a pholisi lleol.

4.9.1.2 Rydych yn diogelu gwybodaeth gyfrinachol lafar, ysgrifenedig neu ddigidol (data), yn ymwneud â'r rhai sy'n defnyddio'r gwasanaeth, bob amser.

4.9.1.3 Dylai trafodaethau gyda neu'n ymwneud ag unigolyn gael eu cadw mewn lleoliad a dull addas i ddiogelu eu hawl i gyfrinachedd a phreifatrwydd.

4.9.1.4 Mae'n rhaid i chi gael sail gyfreithiol, ddilys am rannu neu ddefnyddio gwybodaeth person. Mae'n rhaid i hyn gael ei gofnodi (Swyddfa'r Comisiynydd Gwybodaeth 2019, t51).

4.9.1.5 Rydych yn esbonio'r rheswm ac yn gofyn am gydsyniad i rannu unrhyw wybodaeth berthnasol.

4.9.1.6 Dylai aelodau tîm rannu gwybodaeth gyfrinachol pan mae angen hynny ar gyfer gofal diogel ac effeithlon y person sy'n defnyddio'r gwasanaeth (Canolfan Gwybodaeth Iechyd a Gofal Cymdeithasol 2013, t13).

4.9.1.7 Rydych yn rhannu gwybodaeth er budd gorau'r rhai sy'n defnyddio'r gwasanaeth o fewn fframwaith *Egwyddorion*

Caldicott 2013 (Adran Iechyd 2013) h.y. yr wybodaeth angenrheidiol ar gyfer y diben gyda'r rhai sydd ag 'angen gwybod' clir.

4.9.1.8 Rydych yn rhannu gwybodaeth gyfrinachol berthnasol lle mae cyfiawnhad cyfreithiol (drwy statud neu orchymyn llys) neu lle ystyrir ei fod er budd yr unigolyn neu'r budd cyhoeddus er mwyn atal niwed, anaf neu ddifrod difrifol. Rydych yn dilyn polisi lleol ac yn hysbysu'r unigolyn lle'n bosibl.

4.9.1.9 Lle mae unigolyn wedi gwrthwynebu rhannu gwybodaeth benodol, caiff hyn ei barchu os nad oes gofyniad cyfreithiol i rannu (Canolfan Gwybodaeth Iechyd a Gofal Cymdeithasol 2013, t25).

4.9.1.10 Rydych yn cydymffurfio gyda pholisi lleol a chenedlaethol yng nghyswllt cyfrinachedd a diogelwch wrth storio, symud a throsglwyddo gwybodaeth, ym mhob fformat a chyfrwng, bob amser, gan ddim ond eu gwneud ar gael i'r rhai sydd â hawl neu angen dilys i'w gweld.

4.9.1.11 Rydych yn rhoi mynediad i unigolion i'w cofnodion eu hunain yn unol â deddfwriaeth berthnasol a chanllawiau/polisi cyfredol (lleol a chenedlaethol) (Swyddfa'r Comisiynydd Gwybodaeth 2019, t101).

4.9.1.12 Rydych yn cael ac yn cofnodi cydsyniad cyn defnyddio deunydd gweledol, llafar, ysgrifenedig neu ddigidol yn ymwneud ag unigolion ar gyfer dibenion ehangach (tebyg i addysgu). Mae'n rhaid arsylwi cyfrinachedd a dewis y person yn yr amgylchiadau hyn.

Gweler hefyd Adran 4, pwynt 4.7.5 yng nghyswllt cyfrinachedd mewn ymchwil.

4.10 Adnoddau a chynaliadwyedd

4.10.1 Mae'n gyfrifoldeb ar bawb i weithio mor effeithlon ac effeithiol ag sydd modd i wneud y defnydd gorau o a chynnal adnoddau amgylcheddol, corfforol, ariannol, dynol a phersonol, tra'n anelu i ddiwallu anghenion y rhai sy'n defnyddio'r gwasanaeth. Mae hyn yn golygu defnyddio adnoddau i ddarparu gwasanaethau mewn ffordd nad yw'n lleihau iechyd cenedlaethau heddiw na'r dyfodol (Stancliffe 2014).

4.10.1.1 Rydych yn ceisio sicrhau fod eich gwasanaeth yn diwallu anghenion y rhai sy'n ei ddefnyddio, nawr ac yn y dyfodol.

4.10.1.2 Rydych yn ceisio sicrhau a darparu gwerth am arian wrth gaffael neu ddarparu nwyddau a gwasanaethau.

4.10.1.3 Rydych yn ceisio ailwerthuso modelau ymarfer ac ehangu rhesymau clinigol am berfformiad galwedigaethol i gynnwys ymarfer cynaliadwy (Ffederasiwn Therapyddion Galwedigaethol y Byd 2012).

4.10.1.4 Lle mae adnoddau gwasanaeth yn gyfyngedig, bydd unrhyw flaenoriaethau a gaiff eu dynodi a dewisiadau a wnaed yn cydymffurfio gyda gofynion cyfreithiol a pholisi cenedlaethol a/neu leol.

4.10.1.5 Wrth sefydlu blaenoriaethau a darparu gwasanaethau, rhoddir ystyriaeth i ddewisiadau'r rhai sy'n defnyddio'r gwasanaeth a'u gweithredu lle'n rhesymol bosibl.

4.10.1.6 Lle na fedrir diwallu dewis cyntaf person, rydych yn esbonio hyn ac yn cynnig dewis arall lle mae ar gael. Os nad yw hyn yn bosibl, neu'n annerbyniol:

- rydych yn cyfeirio unigolion at neu'n darparu gwybodaeth ar wahanol ddarparwyr gwasanaethau, ffynonellau cyllid ac yn y blaen.
- rydych yn sicrhau eich bod yn cyflawni eich dyletswydd gofal, fel y manylir yn Adran 3, pwynt 3.1.

4.10.1.7 Os nad oes gan y person y galluedd meddyliol i ddynodi eu dewisiadau, ni ddylech ddarparu unrhyw ymyriad os nad:

- ydych wedi cael cydsyniad gan rywun sydd ag awdurdod cyfreithiol i benderfynu fod yr ymyriad er budd gorau y person, neu'r llys,
- oes Rhag-benderfyniad yn bolisi yn cynnwys y driniaeth; neu
- os oes angen y driniaeth fel mater o frys ac y credwch y dylid rhoi triniaeth er eu budd gorau yn ôl deddfwriaeth, canllawiau a pholisi.

4.10.1.8 Rydych yn cydnabod terfynau eich galluedd eich hun a dim yn ymestyn eich llwyth gwaith neu gylch gorchwyl er afles ansawdd neu ddiogelwch eich ymarfer neu wasanaeth.

4.10.1.9 Rydych yn dogfennu, adrodd ac yn rhoi tystiolaeth (i'r rheolwr perthnasol) ar ddiffygion adnoddau a gwasanaeth a all beryglu iechyd a diogelwch rhai sy'n defnyddio'r gwasanaeth, gofalwyr, eich hun neu eich cydweithwyr (Prydain Fawr, Senedd 1998, adran 438, pwynt (1)(d). Dylid dilyn polisi lleol.

4.10.1.10 Fel rheolwr neu arweinydd, rydych yn gweithredu ar unrhyw adroddiadau'n ymwneud ag adnoddau a diffygion gwasanaeth, gan geisio sicrhau iechyd a diogelwch pawb y mae eich gwasanaeth yn effeithio arnynt.

Cewch eich cynghori i ddarllen *Sustainability matters: guiding principles for sustainability in occupational therapy practice, education and scholarship* a gyhoeddwyd gan Ffederasiwn Therapyddion Galwedigaethol y Byd i gael mwy o wybodaeth (Shann et al 2018).

Adran 5

Egwyddorion a safonau – proffesiynoldeb

Mae'r adran hon yn cyfeirio at yr ymddygiad ac agwedd a ddisgwylir gennych.

5.1 Proffesiynoldeb

Aiff proffesiynoldeb tu hwnt i fod yn ymarferydd galluog. Mae'n ymwneud â sut mae ymarferydd yn cynrychioli eu hunain, eu cyflogwr a'u proffesiwn i eraill. Mae'n ffordd o feddwl, gwerthoedd a chymhellion sy'n sylfaen i'r ymddygiad a'r rhyngweithio a welir.

Gellir barnu bod eich ymddygiad yn annerbyniol pan nad yw llesiant y rhai sy'n defnyddio'r gwasanaeth yn greiddiol iddo, neu pan mae'n tanseilio hyder yn y gwasanaeth, sefydliad neu broffesiwn. Gall hyn fod tra'ch bod yn eich rôl waith neu'r tu allan i'ch rôl waith.

5.2 Cydraddoldeb a chynhwysiant

5.2.1 Mae'n rhaid i chi gydymffurfio gyda'r gyfraith a'r gofynion a nodir yn *Neddf Cydraddoldeb 2010* (Prydain Fawr, Senedd 2010) a pheidio gwahaniaethu yn erbyn y nodweddion gwarchodedig dilynol: oedran, anabledd, ailbennu rhywedd, priodas a phartneriaeth sifil, beichiogrwydd a mamolaeth, hil, crefydd neu gredo, rhyw a chyfeiriadedd rhywiol.

5.2.2 Rydych yn croesawu ac yn gwerthfawrogi amrywiaeth pawb yn gyfartal, ar draws pob agwedd o fywyd a chaiff hyn ei adlewyrchu yn eich ymarfer.

5.2.3 Rydych yn adnabod eich rhagfarnau mewnol eich hun a'r rôl sydd gennych wrth fynd i'r afael â gwahaniaethu systemig o fewn eich ymarfer eich hun a systemau ehangach.

5.3 Ymddygiad proffesiynol

5.3.1 **Rydych yn atebol am eich gweithredoedd a'ch ymddygiad, y tu mewn a hefyd i ffwrdd o'r gweithle.**

5.3.2 Rydych yn cadw ffiniau proffesiynol bob amser.

5.3.3 Rydych yn ystyried ac yn cymryd cyfrifoldeb am:

- yr argraff a'r effaith a wnewch ar eraill, gan ymddwyn a chyflwyno eich hun mewn modd proffesiynol tra byddwch yn eich rôl gwaith neu astudio;
- eich ymddygiad tu allan i'r rôl gwaith neu astudio, mewn sefyllfaoedd lle gall eich cydweithwyr, eich cyflogwyr, rhai sy'n defnyddio'r gwasanaeth a/neu'r cyhoedd eu gweld neu eu bod yn effeithio arnynt.

5.3.4 Rydych yn cydymffurfio gyda pholisi statudol a pholisi lleol bob amser.

5.4 Ymddygiad proffesiynol ar lwyfannau digidol, yn cynnwys cyfryngau cymdeithasol

5.4.1 Rydych yn ystyried ac yn cymryd cyfrifoldeb am y ffordd y defnyddiwch lwyfannau digidol.

5.4.2 Nid yw eich ymddygiad a chynnwys ar lwyfannau digidol a'r cyfryngau cymdeithasol yn gwneud dim i danseilio hyder yn eich ymarfer neu resymeg proffesiynol, eich cyflogwr na'ch proffesiwn.

5.4.3 Wrth ddefnyddio llwyfannau digidol a'r cyfryngau cymdeithasol, rydych yn cydnabod eich bod yn cyflwyno eich hun drwy eiriau a delweddau, i grŵp eang o bobl.

5.4.4 Rydych yn ystyried y canlyniad, os yw'n hysbys eich bod yn ymarferydd neu weithiwr cyflogedig neu'n cael eich dynodi felly, y gall eich geiriau a'ch delweddau gael eu gweld fel bod yn cynrychioli neu'n berthnasol i'ch proffesiwn a/neu eich cyflogwr.

5.5 Cywirdeb proffesiynol a phersonol

5.5.1 Rydych yn gweithredu gydag onestrwydd a chywirdeb bob amser.

5.5.2 Nid ydych yn cymryd rhan mewn unrhyw ymddygiad neu weithgaredd troseddol neu sydd fel arall yn anghyfreithlon neu'n amhroffesiynol, sy'n debygol o niweidio hyder y cyhoedd ynddoch chi neu eich proffesiwn.

5.5.3 Nid ydych yn ymgymryd ag unrhyw weithgareddau proffesiynol tra'ch bod dan ddylanwad alcohol, cyffuriau neu sylweddau meddwol eraill.

5.5.4 **Rydych yn hysbysu'r HCPC a/neu eich cyflogwyr os y ceir chi'n euog o drosedd, yn derbyn rhyddhad amodol am drosedd neu os ydych yn derbyn rhybudd gan yr heddlu.**

5.5.5 **Os ydych yn therapydd galwedigaethol cofrestredig, rydych yn hysbysu'r HCPC os gosodwyd unrhyw gyfyngiad ar eich ymarfer, neu os cawsoch eich atal o'ch gwaith neu eich diswyddo gan gyflogwr neu sefydliad arall, oherwydd pryderon am eich ymddygiad neu gymhwysedd.**

5.5.6 Rydych yn cydweithredu gydag unrhyw ymchwiliad neu ymholiad ffurfiol i'ch ymddygiad proffesiynol eich hun, ymddygiad gweithiwr arall neu driniaeth person sy'n defnyddio'r gwasanaeth, lle'n briodol.

5.6 Cyfathrebu

5.6.1 Mae eich iaith a'ch arddull a dull o gyfathrebu bob amser yn broffesiynol, p'un ai at eich cydweithwyr neu'r rhai sy'n defnyddio'r gwasanaeth.

5.6.2 Rydych yn medru manylu ar ddiben therapi galwedigaethol a'r rheswm dros unrhyw ymyriad a roddir, gan felly alluogi cydsyniad ar sail gwybodaeth lawn a hyrwyddo dealltwriaeth o'r proffesiwn.

5.6.3 Rydych yn cyfathrebu'n glir, agored ac effeithlon.

5.6.4 Rydych yn ystyried arwyddocâd ac effaith posibl cyfathrebu llafar a heb fod yn llafar, gan barhau'n sensitif ar amrywiaeth cefndiroedd, profiadau ac anghenion eich gwrandawyr.

5.6.5 Lle'n bosibl a phriodol, rydych yn hwyluso cyfathrebu yn newis iaith neu iaith gyntaf yr unigolyn.

5.6.6 Caiff trafodaethau'n gysylltiedig â'r rhai sy'n defnyddio'r gwasanaeth eu cynnal mewn ffordd sy'n cynnal eu hurddas a'u preifatrwydd.

5.6.7 Rydych yn cymryd rhan yn glir ac yn gywir mewn adroddiadau ffurfiol ac anffurfiol.

5.6.8 Rydych yn cyfathrebu'n effeithlon o fewn eich strwythur rheoli llinell.

5.6.9 Rydych yn dogfennu eich cyfathrebu lle mae angen cofnod.

5.7 Cydweithio

5.7.1 Rydych yn rhagweithiol wrth geisio adeiladu a chynnal perthynas broffesiynol gadarnhaol.

5.7.2 Rydych yn parchu cyfrifoldebau, arferion a rolau pobl eraill y gweithiwch gyda hwy.

5.7.3 Rydych yn parchu ac yn gwerthfawrogi amrywiaeth eich cydweithwyr, gan gydnabod yr asedau unigryw a roddant i'r gweithle.

5.7.4 Rydych yn gweithredu gyda chywirdeb bob amser tuag at eich cydweithwyr, gan eu trin yn deg ac yn gyfartal, heb wahaniaethu, bwlio neu aflonyddu. Mae bwlio ac ymddygiad gwahaniaethol yn annerbyniol ac yn amhroffesiynol.

5.7.5 Os ydych yn profi neu'n gweld bwlio a/neu ymddygiad gwahaniaethol, rydych yn codi eich pryderon gyda rheolwr llinell neu berson priodol arall ac yn dilyn polisi statudol a lleol.

5.7.6 Rydych yn gweithio gydag eraill o fewn eich maes arbenigedd i hyrwyddo gwybodaeth, sgiliau ac ymarfer diogel ac effeithlon.

5.7.7 Rydych yn cydweithio gyda neu'n atgyfeirio eich cydweithwyr, gan ddefnyddio eu sgiliau i gynyddu canlyniadau ymyriad i'r eithaf lle'n briodol.

5.7.8 Rydych yn ymgynghori gyda darparwyr gwasanaeth eraill pan mae angen gwybodaeth, arbenigedd a/neu gefnogaeth ychwanegol.

5.7.9 Rydych yn atgyfeirio person sy'n defnyddio'r gwasanaeth i gydweithiwr priodol arall os yw'r dasg y tu allan i'ch lefel neu gwmpas ymarfer (gweler Adran 6, pwynt 6.2).

5.7.10 Rydych yn adnabod yr angen am gydweithio rhyngbroffesiynol ac amlasiantaeth i sicrhau y caiff gwasanaethau wedi eu cydlynu'n dda ac sy'n canolbwyntio ar y person eu darparu yn y ffyrdd mwyaf effeithlon.

5.7.11 Rydych yn gweithio ac yn cyfathrebu gyda chydweithwyr a chynrychiolwyr sefydliadau eraill i sicrhau diogelwch a llesiant pobl yn defnyddio'r gwasanaethau.

5.7.12 Pan ydych chi ac ymarferydd therapi galwedigaethol arall yn gweithio gyda'r un person, rydych yn cydweithio, gan gydlynu gyda'ch gilydd a chytuno ar feysydd cyfrifoldeb. Caiff hyn ei gyfathrebu i'r person a phob parti perthnasol.

5.7.13 Gofynnwch am gydsyniad pawb sy'n defnyddio'r gwasanaeth i'w gwybodaeth bersonol gael ei rhannu gyda chydweithwyr neu wasanaethau eraill lle bo angen.

5.8 Perthynas broffesiynol a phersonol

5.8.1 Eich cyfrifoldeb chi yw sicrhau eich bod yn cadw perthynas broffesiynol gyda'r rhai sy'n defnyddio'r gwasanaeth a rydych bob amser yn gweithredu er eu budd gorau.

Os codir pryderon am unrhyw berthynas, rhywiol neu fel arall, bydd bob amser yn gyfrifoldeb arnoch i arddangos nad ydych wedi cam-fanteisio ar fregusrwydd unigolyn, pryd bynnag y gall y berthynas fod wedi dechrau neu ddod i ben, neu pa bynnag mor gydsyniol y gall fod wedi bod.

5.8.1.1 Rydych yn meithrin perthynas therapiwtig gyda'r rhai sy'n defnyddio'r gwasanaeth mewn ffordd dryloyw, foesegol a diduedd.

5.8.1.2 Rydych yn cadw perthynas broffesiynol a safonau uchel o ofal mewn sefyllfaoedd lle mae tensiwn neu anghytuno.

5.8.1.3 Nid ydych yn dechrau ar berthynas a fyddai'n amharu ar eich barn a'ch gwrthrychedd a/neu a fyddai'n achosi triniaeth fanteisiol neu anfanteisiol unrhyw unigolyn neu grŵp.

5.8.1.4 Nid ydych yn dechrau ar berthynas sy'n camfanteisio ar unigolion yn rhywiol, corfforol, emosiynol, ariannol, cymdeithasol neu mewn unrhyw ffordd arall.

5.8.1.5 Nid ydych yn cam-fanteisio ar unrhyw berthynas broffesiynol ar gyfer unrhyw fath o fudd neu fantais bersonol.

5.8.1.6 Rydych yn osgoi dechrau ar berthynas bersonol agos gydag unigolyn tra'ch bod yn gyfrifol am ddarparu therapi galwedigaethol, ond yn hytrach yn cadw perthynas broffesiynol briodol.

5.8.1.7 Os oes risg y gall unrhyw ffin broffesiynol gael ei thorri, rydych yn datgelu ac yn trafod hyn gyda'ch rheolwr. Yn yr amgylchiadau hyn, rydych yn trosglwyddo gofal therapi am yr unigolyn i gydweithiwr proffesiynol priodol.

5.8.1.8 **Cyn belled ag sy'n rhesymol ymarferol, nid ydych yn dechrau ar berthynas broffesiynol gyda rhywun y mae gennych eisoes neu y buoch â pherthynas bersonol agos gyda nhw. Mae hyn yn cynnwys aelodau teulu, cymdogion, partneriaid a ffrindiau.**

5.8.1.9 Lle nad oes dewis arall rhesymol, gwnewch bob ymdrech i barhau'n broffesiynol a gwrthrychol pan fyddwch yn gweithio gydag unigolyn yr ydych yn eu hadnabod neu wedi eu hadnabod.

5.8.1.10 Yn yr amgylchiadau hyn, caiff hyn ei ddatgelu a'i drafod gyda'ch rheolwr a gwneir nodyn mewn cofnodion perthnasol. Mae hyn gymaint ar gyfer eich diogelu chi ag yw i ddiogelu'r person sy'n defnyddio'r gwasanaeth.

5.9 Proffesiynoldeb cydweithwyr

5.9.1 Caiff unrhyw gyfeiriad a wnewch at ansawdd gwaith neu gywirdeb cydweithiwr proffesiynol ei fynegi gyda'r gofal dyladwy.

5.9.2 Rydych yn codi eich pryderon gyda rheolwr llinell neu berson priodol arall ac yn dilyn polisi statudol a lleol os:

- y dewch i wybod fod rhywbeth wedi mynd o'i le neu fod rhywun wedi dioddef anaf fel canlyniad i'r hyn a wnaeth neu na wnaeth cydweithiwr;
- y dewch i wybod am gamymarfer bwriadol, ymddygiad troseddol neu weithgaredd amhroffesiynol, p'un ai gan bersonél therapi galwedigaethol neu aelodau eraill o staff; neu
- eich bod yn gwybod am unrhyw fath o wahaniaethu, bwlio a/neu aflonyddu yn y gweithle, p'un ai tuag at gydweithwyr neu rai sy'n defnyddio'r gwasanaeth.

5.9.3 Mae'r wybodaeth a roddwch yn wrthrychol, perthnasol, seiliedig ar dystiolaeth lle'n bosibl ac wedi'i chyfyngu i'r mater o gonsyrn.

5.9.4 Os ydych yn rhoi tystiolaeth mewn ymholiad neu achos llys yn ymwneud ag unrhyw honiad am esgeulustod neu gamymddygiad cydweithiwr, mae'r dystiolaeth a roddwch yn wrthrychol ac mae sylwedd iddi.

5.10 Elw neu fudd personol

5.10.1 Nid ydych yn derbyn tocynnau tebyg i ffafrau, rhoddion neu letygarwch gan rai sy'n defnyddio'r gwasanaeth, eu teuluoedd neu sefydliadau masnachol pryd y gellid dehongli hyn fel ceisio sicrhau triniaeth ffafriol (Prydain Fawr, Senedd 1889, 1906, 1916). Mae'r egwyddor hon yn dal mewn grym o ran budd personol yng nghyswllt practis preifat.

5.10.2 Caiff polisi lleol bob amser ei ddilyn yn achos rhoddion.

5.10.3 Os yw unigolyn neu eu teulu yn gwneud becwêdd i ymarferydd neu wasanaeth, caiff ei ddatgan yn unol â'r polisi hwnnw.

5.10.4 Rydych yn rhoi buddiannau'r rhai sy'n defnyddio'r gwasanaeth yn gyntaf ac nid ydych yn gadael i'r ddyletswydd yma gael ei dylanwadu gan unrhyw ddiddordeb masnachol neu ddiddordeb arall sy'n gwrthdaro gyda'r ddyletswydd hon: er enghraifft, mewn trefniadau gyda darparwyr masnachol a all ddylanwadu ar gontractio ar gyfer darpariaeth offer, neu ofal a chymorth.

5.11 Gwybodaeth a chynrychiolaeth

5.11.1 Mae gwybodaeth a/neu hysbysebu (mewn unrhyw fformat neu ar unrhyw lwyfan) yng nghyswllt gweithgareddau proffesiynol neu waith yn gywir. Nid yw'n camarwain, yn annheg nac yn gynyrfiadol ac mae'n cydymffurfio gydag unrhyw ddeddfwriaeth berthnasol.

5.11.2 Rydych yn cynrychioli yn gywir eich cymwysterau, addysg, profiad, hyfforddiant, gallu a'r gwasanaethau a ddarparwch. Ni wneir honiadau eglur yng nghyswllt rhagoriaeth sgiliau personol, offer neu gyfleusterau.

5.11.3 Rydych yn parchu hawliau eiddo deallusol eraill bob amser. Nid ydych yn hawlio mai eich gwaith eich hun yw gwaith neu gyflawniadau person arall os nad oes cyfiawnhad llawn am yr hawliad.

5.11.4 Dim ond mewn ffordd gywir a gwrthrychol yr ydych yn hysbysebu, hyrwyddo neu argymell cynnyrch neu wasanaeth. Nid ydych yn rhoi gwybodaeth ffafriol neu na fedrir ei chyfiawnhau am gynnyrch neu wasanaeth.

5.11.5 Os gwyddoch fod posibilrwydd y cafodd y teitl gwarchodedig 'therapydd galwedigaethol' ei gam-gynrychioli, rydych yn codi consyrn gyda'r HCPC.

Adran 6

Egwyddorion a safonau – galluedd a ffitrwydd i ymarfer

Mae’r adran hon yn cyfeirio at eich gallu i gyflawni gofynion eich rôl yn ddiogel ac yn effeithlon.

6.1 Ffitrwydd i ymarfer

Mae'r HCPC yn cyfeirio at 'ffitrwydd i ymarfer' ymarferydd, sy'n golygu fod gennych y sgiliau, yr wybodaeth, y profiad, y cymeriad a'r iechyd i ymarfer yn ddiogel ac effeithlon (HCPC 2017b, t4). I barhau'n gymwys, mae angen i chi gadw eich sgiliau a'ch gwybodaeth yn gyfredol a pherthnasol i lefel a chwmpas eich ymarfer. Bydd hefyd angen i chi roi sylw i a gofalu am eich iechyd a llesiant corfforol a meddyliol eich hun.

6.2 Eich cymhwysedd proffesiynol

6.2.1 **Dim ond gwasanaethau a defnyddio technegau yr ydych yn gymwys amdanynt gan eich addysg broffesiynol, dysgu parhaus a/neu brofiad yr ydych yn eu darparu. Mae'n rhaid i'r rhain fod o fewn eich cymhwysedd proffesiynol, yn addas ar gyfer anghenion y rhai sy'n defnyddio'r gwasanaeth ac yn cyfeirio at eich telerau cyflogaeth**.

6.2.2 Mae gennych wybodaeth, sgiliau a phrofiadau digonol i ffurfio barn broffesiynol ddibynadwy, addas i'ch lefel cyfrifoldeb a chwmpas ymarfer.

6.2.3 Rydych yn gofyn am gyngor neu'n atgyfeirio i weithiwr proffesiynol arall pan nad oes gennych wybodaeth a/neu sgiliau digonol.

6.2.4 Rydych yn rhoi sylw i ac yn cydymffurfio gyda'r ddeddfwriaeth, canllawiau a safonau cyfredol sy'n berthnasol i lefel a chwmpas eich ymarfer a'ch man gwaith.

6.2.5 Rydych yn dod i wybod am ddatblygiadau o fewn y proffesiwn ac ymchwil gyfredol, berthnasol i lefel a chwmpas eich ymarfer, gan roi'r rhain ar waith lle'n briodol ac yn bosibl.

6.3 Cynnal ac ehangu eich galluedd

6.3.1 Rydych yn cynnal safonau uchel yn barhaus yn eich gwybodaeth, sgiliau ac ymddygiad proffesiynol ar draws y pedwar Piler Ymarfer: Ymarfer Proffesiynol; Hwyluso Dysgu; Arweinyddiaeth; a Thystiolaeth, Ymchwil a Datblygu (RCOT 2021).

6.3.2 Rydych yn ystyried ac yn gweithredu'r *Egwyddorion am ddatblygiad proffesiynol parhaus a dysgu gydol oes mewn iechyd a gofal cymdeithasol* (Gweithgor Rhyngbroffesiynol y DU ar Ddatblygiad Proffesiynol Parhaus a Dysgu Gydol Oes 2019). Mae'r pum egwyddor yn dweud y dylai datblygiad proffesiynol parhaus (CPD) a dysgu gydol oes:

1. *fod yn gyfrifoldeb pob person a bod eich cyflogwr yn ei wneud yn bosibl ac yn ei gefnogi;*
2. *bod o fudd i ddefnyddwyr gwasanaeth;*
3. *gwella ansawdd darpariaeth gwasanaeth;*
4. *bod yn gytbwys ac yn berthnasol i faes ymarfer neu gyflogaeth pob person; a*

5. *cael ei gofnodi a dangos yr effaith ar faes ymarfer pob person.*
(Gweithgor Rhyngbroffesiynol y Deyrnas Unedig ar Ddatblygiad Proffesiynol Parhaus a Dysgu Gydol Oes 2019, t6).

6.3.3 Rydych yn parhau'n gyfredol gydag unrhyw newidiadau i ddeddfwriaeth, canllawiau a safonau, yn gyffredinol a hefyd yn benodol i lefel a chwmpas eich ymarfer.

6.3.4 Rydych yn parhau'n gyfredol gyda datblygiadau, canllawiau ac ymchwil proffesiynol, yn gyffredinol a hefyd yn benodol i lefel a chwmpas eich ymarfer.

6.3.5 Rydych yn cymryd rhan mewn unrhyw hyfforddiant statudol a gorfodol sydd ei angen ar gyfer eich gwaith.

6.3.6 Rydych yn ceisio ymestyn eich galluedd, ar draws pob un o'r pedwar Piler Ymarfer, drwy astudiaeth ôl-raddedig, y gall fod â dyfarniad ar ei chyfer ai peidio.

6.3.7 **Rydych yn cadw cofnod parhaus, cyfredol a chywir o'ch gweithgareddau datblygiad proffesiynol parhaus, yn ôl gofynion y Cyngor Proffesiynau Iechyd a Gofal (HCPC, 2017a, t5).**

6.3.8 Fel ymarferydd, rydych yn derbyn a/neu ddarparu goruchwyliaeth a gwerthusiad proffesiynol rheolaidd, lle defnyddir myfyrio beirniadol i adolygu ymarfer. Gall hyn gael ei ddarparu'n lleol neu drwy gefnogaeth braich-hir.

6.3.9 Rydych yn cefnogi dysgu a datblygiad cydweithwyr, gan rannu eich gwybodaeth, sgiliau a phrofiad.

6.3.10 Rydych yn cadw'n gyfredol gyda sgiliau digidol, gan ddeall cwmpas, buddion ac effaith bosibl technolegau digidol newydd i sicrhau y gallwch wneud y defnydd gorau o'r hyn sydd ar gael.

I gael mwy o wybodaeth am ddatblygiad proffesiynol parhaus, gweler *Egwyddorion ar gyfer datblygiad proffesiynol parhaus a dysgu gydol oes mewn iechyd a gofal cymdeithasol* a gyhoeddwyd gan Weithgor Rhyngbroffesiynol y Deyrnas Unedig ar Ddatblygiad Proffesiynol Parhaus a Dysgu Gydol Oes (2019).

6.4 Newid eich rolau a chyfrifoldebau

6.4.1 Os ydych yn ceisio neu y gofynnir i chi weithio mewn meysydd lle mae gennych lai o brofiad, byddwch yn sicrhau fod gennych sgiliau a gwybodaeth digonol ar gyfer ymarfer diogel ac effeithlon, a bod gennych fynediad i oruchwyliaeth a chymorth priodol (gweler Adran 6, pwynt 6.2).

6.4.2 Rydych yn asesu unrhyw risgiau posibl mewn cymryd gwahanol rôl neu gyfrifoldebau, i sicrhau eich bod yn darparu gwasanaeth diogel.

6.4.3 Os gofynnir i chi lanw bwlch dros gydweithiwr sy'n absennol, neu os gofynnir i chi gymryd tasgau ychwanegol, dim ond ar ôl trafod, gan roi ystyriaeth i

gynllunio ychwanegol, cymorth, goruchwyliaeth a/neu ddysgu a gofynion datblygu y caiff dyletswyddau o'r fath eu gwneud.*

6.4.4 Rydych yn sicrhau y darperir cefnogaeth a chyfleoedd dysgu digonol i'ch galluogi i wneud unrhyw dasgau neu gyfrifoldebau ychwanegol yn ddiogel ac effeithlon.

6.4.5 Rydych yn codi yn ffurfiol unrhyw bryderon a all fod gennych am eich galluedd i wneud unrhyw dasgau neu gyfrifoldebau ychwanegol.

6.4.6 Os canfyddwch na allwch gytuno i gais o'r fath, rydych yn cysylltu â'ch cynrychiolydd undeb llafur i ofyn am gyngor a chymorth lle bo angen.

6.5 Dirprwyo

6.5.1 Pan fyddwch yn dirprwyo ymyriad neu weithdrefnau eraill, byddwch yn sicrhau fod y person yr ydych yn dirprwyo iddynt yn gymwys i'w cyflawni.

6.5.2 Rydych yn rhoi goruchwyliaeth a chymorth digonol i'r unigolyn yr ydych wedi dirprwyo'r tasg/au iddynt.

6.5.3 Er fod pob ymarferydd cofrestredig yn weithwyr proffesiynol gydag awtonomi, yn gyfrifol am eu hymarfer a'u barn broffesiynol eu hunain, rydych chi, fel yr ymarferydd sy'n dirprwyo, yn cadw'r atebolrwydd pennaf am unrhyw gamau gweithredu a gymerwyd.

6.6 Galluedd cydweithwyr

6.6.1 Os oes gennych seiliau rhesymol dros gredu y gall ymddygiad neu berfformiad proffesiynol cydweithwyr fod yn ddiffygiol mewn safonau galluedd proffesiynol, rydych yn hysbysu eu rheolwr llinell neu berson priodol arall yn hollol gyfrinachol. Mae hyn yn cynnwys (ond heb ei gyfyngu) i pan:

- mae perfformiad cydweithiwr yn ddifrifol ddiffygiol;
- bod ganddynt broblem iechyd sy'n amharu ar eu cymhwysedd i ymarfer; neu
- eu bod yn ymarfer mewn modd sy'n rhoi'r rhai sy'n defnyddio'r gwasanaethu neu gydweithwyr mewn risg.

6.6.2 Wrth hysbysu rheolwr llinell neu berson priodol arall am unrhyw fater o gonsyrn, mae'r wybodaeth yn wrthrychol, perthnasol, gyda thystiolaeth lle bo angen ac wedi'i chyfyngu i'r mater o gonsyrn.

6.6.3 Os gofynnir am ail farn gan berson sy'n defnyddio'r gwasanaeth a/neu eu gofalwr, caiff hynny ei gyfyngu i'r achos dan sylw a dim ei ymestyn i alluedd cyffredinol unrhyw ymarferydd arall.

* Gall amgylchiadau olygu fod angen i chi fod yn hyblyg yn yr hyn a wnewch. Mae angen i chi ddefnyddio eich barn broffesiynol i barhau'n ddiogel yn eich ymarfer a bob amser weithio er budd gorau'r rhai sy'n defnyddio'r gwasanaeth. Cyfrifoldeb y sefydliad y gweithiwch iddo yw sicrhau y cewch eich cefnogi i wneud hyn (NHS Lloegr et al 2020).

6.7 Dysgu therapi galwedigaethol cyn-cofrestru a seiliedig ar ymarfer

6.7.1 **Rydych yn cymryd cyfrifoldeb proffesiynol am ddarparu cyfleoedd dysgu rheolaidd seiliedig ar ymarfer ar gyfer dysgwyr therapi galwedigaethol cyn-cofrestru lle'n bosibl ac am hyrwyddo diwylliant dysgu o fewn y gweithle.**

6.7.2 Rydych yn adnabod yr angen am ddatblygiad a dysgu personol i gyflawni rôl yr addysgwr ymarfer a, lle'n bosibl, ddilyn astudiaeth briodol.

6.7.3 Fel addysgwr ymarfer, rydych yn darparu profiad o ymarfer ar gyfer dysgwyr sy'n cydymffurfio â fersiwn cyfredol *Safonau dysgu a datblygu ar gyfer addysg cyn-cofrestru* (RCOT 2019) a safonau proffesiynol cyfredol, ac yn gydnaws gyda cham addysg neu hyfforddiant y dysgwr.

6.7.4 Fel addysgwr ymarfer, mae gennych ddealltwriaeth glir o'ch rôl a'ch chyfrifoldebau eich hun, y dysgwr a'r darparwyr addysg.

Mae mwy o wybodaeth ar gael o fersiynau cyfredol *Safonau dysgu a datblygu ar gyfer addysg cyn-cofrestru* (RCOT 2019) a'r *Fframwaith datblygu gyrfa* (RCOT 2021).

6.8 Eich iechyd a ffitrwydd i ymarfer

6.8.1 Rydych yn monitro ac yn rhagweithiol wrth ofalu am eich iechyd a'ch llesiant corfforol a meddyliol eich hun.

6.8.2 Rydych yn ceisio help neu gyngor ar y cyfle cyntaf os yw eich iechyd corfforol neu feddyliol yn dod yn gonsyrn.

6.8.3 Rydych yn gwneud newidiadau i sut ydych yn ymarfer, neu'n rhoi gorau i ymarfer, os gall eich iechyd fod yn effeithio ar eich gallu i gyflawni eich swydd yn alluog ac yn ddiogel.

6.8.4 Rydych yn hysbysu eich cyflogwr/awdurdod priodol a'r HCPC am unrhyw gyflwr iechyd neu bersonol y credwch a all effeithio ar eich gallu i ymarfer yn ddiogel ac yn effeithlon, os na fedrwch addasu eich gwaith neu os oes angen i chi roi'r gorau i ymarfer (HCPC 2017b,t6).

Mae mwy o wybodaeth ar hysbysu'r corff rheoleiddiol ar gael yn *Guidance on health and character* (HCPC 2017b).

Adran 7

Termau allweddol

Mae RCOT wedi dethol neu ddatblygu'r diffiniadau ac esboniadau hyn i helpu gyda dealltwriaeth o'r ddogfen hon.

Addysgwr ymarfer	'Therapydd galwedigaethol sy'n goruchwylio, hwyluso dysgu, asesu a chefnogi dysgwr cyn-cofrestru yn ystod y 1000 awr ofynnol o ddysgu seiliedig ar ymarfer a gwblhawyd yn llwyddiannus'. (RCOT 2019, t13)
Amgylchedd	Yr amgylchiadau, gwrthrychau neu amodau sy'n ffurfio amgylchiadau person, y maent yn byw ynddynt ac y maent yn eu profi. Gallai hyn gynnwys amgylcheddau ffisegol, cymdeithasol, cymdeithasegol, diwylliannol neu economaidd.
Amrywiaeth	Y ffaith fod cynifer o wahanol fathau o bethau neu bobl yn cael eu cynnwys mewn rhywbeth; ystod o wahanol bethau neu bobl. (Cambridge University Press 2020) (Cyf.) Mae cysyniad amrywiaeth yn cwmpasu derbyniad a pharch. Mae'n golygu dealltwriaeth fod pob unigolyn yn unigryw, a chydnabod ein gwahaniaethau unigol. (Coleg Cymunedol Queensborough 2018) (Cyf.)
Budd gorau	Mae'r dull gweithredu budd gorau yn gofyn os mai unrhyw lwybr gweithredu arfaethedig yw'r un gorau ar yr unigolyn, gan roi ystyriaeth i'w: • dymuniadau a theimladau yn y gorffennol a'r presennol; • credoau a gwerthoedd a all fod wedi dylanwadu ar y penderfyniad a wneir, pe byddai gan y person alluedd; a • ffactorau eraill y byddai'r unigolyn yn debyg o ystyried pe byddai ganddynt alluedd.
Canolbwyntio ar alwedigaeth	Mae canolbwyntio ar alwedigaeth yn cynnwys dull gweithredu gyda galwedigaeth yn greiddiol iddo. Mae'n cynnwys ymarfer gyda ffocws ar alwedigaeth a seiliedig ar alwedigaeth. (Fisher 2013)
Cwmpas ymarfer	Dyma'r maes neu feysydd y proffesiwn yr ydych wedi dewis ymarfer ynddynt, gyda'r wybodaeth, sgiliau a phrofiad i ymarfer yn gyfreithlon, diogel ac effeithlon. (Addaswyd o HCPC 2013, t.4)

Cydraddoldeb	Mae cydraddoldeb am sicrhau fod pob unigolyn yn cael cyfle cyfartal i wneud y gorau o'u bywydau a'u talentau. Mae hefyd y gred na ddylai neb gael cyfleoedd bywyd tlotach oherwydd lle cawsant eu geni, o ble maent yn dod ohono, yr hyn a gredant a ph'un a oes ganddynt anabledd. Mae cydraddoldeb yn cydnabod bod rhai grwpiau o bobl gyda nodweddion gwarchodedig tebyg i hil, anabledd, rhyw a chyfeiriadedd rhywiol wedi wynebu gwahaniaethu yn flaenorol. (Addaswyd, Comisiwn Cydraddoldeb a Hawliau Dynol 2018)
Cydsyniad ar sail gwybodaeth	Mae cydsyniad ar sail gwybodaeth yn gytundeb parhaus gan berson i dderbyn triniaeth neu gymryd rhan mewn ymchwil, ar ôl i'r risgiau, buddion a dewisiadau eraill gael eu hesbonio'n ddigonol iddynt. Mae cydsyniad ar sail gwybodaeth yn ofyniad parhaus. Felly, mae'n rhaid i bersonél therapi galwedigaethol sicrhau fod y rhai sy'n defnyddio'r gwasanaeth yn parhau i ddeall yr wybodaeth a roddwyd iddynt, ac unrhyw newidiadau i'r wybodaeth honno, gan felly barhau i gydsynio i'r ymyriad neu ymchwil y maent yn cymryd rhan ynddo. Er mwyn i gydsyniad ar sail gwybodaeth gael ei ystyried yn ddilys, mae'n rhaid i'r unigolyn sy'n defnyddio'r gwasanaeth fod â'r gallu i ddeall yr wybodaeth a'i defnyddio i wneud penderfyniad ar sail gwybodaeth. Mae'n rhaid i'r cydsyniad gael ei roi'n wirfoddol a bod yn rhydd o ddylanwad gormodol. Fel arall gall y cydsyniad gael ei roi gan ddirprwy iechyd a llesiant neu gan lys.
Cyfranogiad	Cyfranogiad yw ymwneud â sefyllfa bywyd. (Sefydliad Iechyd y Byd 2002, t10) (Cyf.) Gall cyfranogiad fod â dimensiynau gwrthrychol (er enghraifft amlder) a goddrychol yn ymwneud â phrofiadau o ystyr, perthyn, dewis, rheoli a'r teimlad o gyfranogiad. (Eriksson et al 2007, Hemmingsson a Jonsson 2005 yn Bonnard ac Anaby 2016, t188) (Cyf.)
Cyfrinachedd	Mae cyfrinachedd yn golygu diogelu gwybodaeth bersonol. Mae dyletswydd foesegol a chyfreithiol i ddiogelu gwybodaeth bersonol o ddatgeliad amhriodol. Mae rhannu gwybodaeth mewn modd priodol yn rhan hanfodol o ddarpariaeth gofal diogel ac effeithlon. (Addaswyd o'r Cyngor Meddygol Cyffredinol 2017, t10)
Cymhwysedd	Cymhwysedd yw sicrhau gwybodaeth, sgiliau a galluoedd ar lefel o arbenigedd sy'n ddigonol i fedru perfformio mewn gosodiad gwaith addas. (Harvey 2020) (Cyf.)

Cymhwysedd Gillick	Fel canlyniad i achos Gillick, yn Lloegr heddiw, heblaw mewn sefyllfaoedd a gaiff eu rheoleiddio fel arall gan y gyfraith, mae'r hawl cyfreithiol i wneud penderfyniad ar unrhyw fater neilltuol yn ymwneud â'r plentyn yn symud o'r rhiant i'r plentyn pan ddaw'r plentyn yn ddigon aeddfed i fedru gwneud ei feddwl neu ei meddwl ei hun ar y mater sydd angen penderfyniad. (Gillick v Awdurdod Iechyd Gorllewin Norfolk ac Ardal Wisbech 1985) Mae deddfwriaeth ar wahân yn weithredol yn yr Alban a Gogledd Iwerddon.
Cynhwysiant	Mae cynhwysiant yn hawl dynol cyffredinol. Nod cynhwysiant yw croesawu a gwerthfawrogi amrywiaeth pawb yn gyfartal, ar draws pob agwedd o fywyd. Mae hefyd ynglŷn â rhoi mynediad a chyfleoedd cyfartal, a dileu rhwystrau. Mae hefyd ynglŷn â rhoi parch, a chael gwared â gwahaniaethau ac anoddefgarwch.
Cynnal/ Cynaliadwy	Mae gofal iechyd cynaliadwy yn cyfuno tair ffactor allweddol: gofal ansawdd uchel i gleifion, cyllidebu ariannol gyfrifol a lleihau effaith ar yr amgylchedd. (Jameton a McGuire 2003) (Cyf.)
Datblygiad Proffesiynol Parhaus	Y ffordd y mae unigolyn yn parhau i ddysgu a datblygu drwy gydol eu gyrfa, yn cynnwys yn ystod eu rhaglen cyn-cofrestru. Mae Datblygiad Proffesiynol Parhaus yn hanfodol ac yn esblygu sgiliau, gwybodaeth, hunaniaeth broffesiynol ac ymddygiad proffesiynol fel bod unigolion yn aros yn gyfredol ac ymarfer yn ddiogel ac yn effeithlon. (Addaswyd o Weithgor Rhyngbroffesiynol y Deyrnas Unedig ar Ddatblygiad Proffesiynol Parhaus a Dysgu Gydol Oes 2019)
Didwylledd (dyletswydd i fod)	Mae dweud wrth gleifion yn agored ac onest fod rhywbeth wedi mynd o'i le gyda'u gofal yn rhan hanfodol o ymarfer gweithiwr gofal iechyd proffesiynol. Caiff y cyfrifoldeb i wneud hynny ei alw yn ddyletswydd broffesiynol didwylledd. (Addaswyd o Awdurdod Safonau Proffesiynol Iechyd a Gofal Cymdeithasol 2019, Adran 1.1)
Diogelu data	Diogelu data yw defnydd teg a chywir gwybodaeth am bobl. Mae'n rhan o'r hawl sylfaenol i breifatrwydd – ond ar lefel fwy ymarferol, mae mewn gwirionedd am adeiladu ymddiriedaeth rhwng pobl a sefydliadau. (Addaswyd o Swyddfa'r Comisiynydd Gwybodaeth 2019)

Dirprwyo	Rhoi aseiniad i berson arall, neu aseinio tasg i berson arall, i'w gyflawni ar ran rhywun, tra'n cadw rheolaeth a chyfrifoldeb.
Dyletswydd gofal	Cyfrifoldeb i weithredu mewn ffordd sy'n sicrhau na chaiff anaf, colled neu niwed ei achosi yn ddiofal neu'n fwriadol i'r unigolyn neu gorff y mae'r ddyletswydd iddynt, fel canlyniad i berfformio'r gweithredoedd hynny. Mae dyletswydd gofal yn codi: • Lle mae perthynas digon agos rhwng dau barti (e.e. dau unigolyn, neu unigolyn a sefydliad). Mae perthynas o'r fath yn bodoli rhwng defnyddiwr gwasanaeth a'r aelod o bersonél therapi galwedigaethol y cafodd ef neu hi ei atgyfeirio atynt, tra bod y bennod gofal mynd rhagddi. • Lle medrir rhagweld y gall gweithgareddau un parti achosi niwed i'r llall; a/neu • Lle mae'n deg, cyfiawn a rhesymol yn yr holl amgylchiadau i osod dyletswydd o'r fath. (Caparo Industries ccc v Dickman 1990)
Dysgu gydol oes	Cyfleoedd dysgu ffurfiol ac anffurfiol sy'n galluogi unigolion i barhau i ddatblygu a gwella'r wybodaeth a'r sgiliau maent eu hangen ar gyfer cyflogaeth a chyflawniad personol. (Gweithgor Rhyngbroffesiynol y DU ar Ddatblygiad Proffesiynol Parhaus a Dysgu Gydol Oes 2019) (Cyf.)
Dysgu seiliedig ar ymarfer	'Addysg therapi galwedigaethol a gyflwynir mewn amrywiaeth o osodiadau sy'n galluogi dysgwyr i gymhwyso ac ymarfer y wybodaeth a'r sgiliau y maent newydd eu hennill mewn amgylchedd diogel. Mae arfer seiliedig ar ymarfer yn draddodiadol wedi digwydd mewn gosodiadau gyda rôl wedi sefydlu, tebyg i ysbytai a gwasanaethau iechyd cymunedol; fodd bynnag mae gosodiadau amgen a heb fod yn draddodiadol hefyd yn ganolog i raglenni cyn-cofrestru. Mae cynnwys gosodiadau dysgu seiliedig ar ymarfer lle nad oes unrhyw rôl therapi galwedigaethol yn bodoli yn bwysig i ddatblygu dysgwyr gyda sgiliau arweinyddiaeth a all weithio mewn gosodiadau amrywiol'. (RCOT 2019a, t13)
Dysgwr	'Unigolyn sydd wedi ymrestru mewn rhaglen cyn-cofrestru mewn therapi galwedigaethol, pa bynnag lwybr mynediad i'r proffesiwn y mae'r dysgwr wedi ymrestru ynddo. Gall dysgwyr hefyd gael eu galw'n "fyfyrwyr" neu, yn achos rhaglenni prentisiaeth cyn-cofrestru, "prentisiaid".' (Coleg Brenhinol y Therapyddion Galwedigaethol 2019a, t12)

Ffin broffesiynol	Ffin broffesiynol yw'r llinell rhwng ymddygiad derbyniol ac annerbyniol ar gyfer ymarferydd sy'n rhan o broffesiwn neu'n cynrychioli proffesiwn. (Addaswyd o Gyngor Gofal Cymdeithasol Cyffredinol 2009, t5)
Ffocws ar alwedigaeth	Mae ffocws ar alwedigaeth yn disgrifio ymarfer lle mae cysylltiad agos rhwng gwybodaeth am y person, amgylchedd a galwedigaeth â pherfformiad galwedigaethol. (Fisher 2013)
Ffordd o feddwl	Ffordd o feddwl neu ymagwedd sy'n rhag-benderfynu eich dehongliad o wybodaeth a sefyllfaoedd, eich ymateb iddynt a'ch ymddygiad neu gynnwys.
Galluedd	Y gallu i wneud rhywbeth. *Cam tu hwnt i gymhwysedd; gall ymarferwyr galluog drin newid a llunio datrysiadau mewn sefyllfaoedd cymhleth.* (McGee a Inman 2019, t.14) (Cyf.)
Galluedd meddyliol (diffyg)	Mae 'galluedd meddyliol' yn golygu medru gwneud eich penderfyniadau eich hun. Ni all rhywun gyda diffyg galluedd meddyliol – oherwydd salwch neu anabledd tebyg i broblem iechyd meddwl, dementia neu anabledd dysgu – wneud un neu fwy o'r pedwar peth dilynol: • Deall gwybodaeth a roddir iddynt am benderfyniad neilltuol • Cadw'r wybodaeth honno'n ddigon hir i fedru gwneud y penderfyniad • Pwyso a mesur yr wybodaeth sydd ar gael i wneud y penderfyniad • Cyfathrebu eu penderfyniad. (Sefydliad Iechyd Meddwl 2019) (Cyf.) Gall galluedd meddyliol, neu ddiffyg hynny, fod dros gyfnod cyfyngedig ac yn benodol i gyd-destun. Dylid ystyried y gall fod yn bosibl esbonio'r risgiau a buddion drwy ddull arall neu gyda chymorth aelodau o'r teulu sydd â phrofiad o gyfathrebu gyda'r unigolyn dan sylw.

Galwedigaeth	Mewn therapi galwedigaethol, mae galwedigaethau yn cyfeirio at y gweithgareddau bob dydd a wnaiff pobl fel unigolion, mewn teuluoedd a gyda chymunedau i lenwi amser a dod ag ystyr a diben i fywyd. (Ffederasiwn Therapyddion Galwedigaethol y Byd (WFOT) 2016) (Cyf.) Mae galwedigaethau'n cynnwys pethau yr ydym angen eu gwneud, eisiau eu gwneud neu'n gorfod eu gwneud. (Wilcock 2006, t14) (Cyf.)
Galwedigaethau iach	Gweithgareddau sy'n annog a datblygu iechyd a llesiant, neu'n gostwng y risg o anaf neu glefyd.
Gofal wedi ei bersonoli	Mae dull gofal wedi ei bersonoli at iechyd a gofal yn sicrhau fod pobl yn rheoli ac yn cael dewisiadau am y ffordd y caiff eu hanghenion eu trin, cynllunio a'u darparu. Mae'r dull hwn yn seiliedig ar gryfderau pobl a'r hyn sy'n bwysig iddynt. Mae'n sicrhau fod unigolion yn cymryd rhan ragweithiol, nid dim ond derbyn yn oddefol, yn y cymorth a dderbyniant.
Gofalwr	Rhywun sy'n darparu (neu sy'n bwriadu darparu), gan dderbyn tâl neu heb dderbyn tâl, swm sylweddol o ofal ar sail reolaidd ar gyfer rhywun o unrhyw oedran sy'n wael, neu na all, am ba bynnag reswm, ofalu amdanynt eu hunain yn annibynnol. (Seiliedig ar Prydain Fawr. Senedd 1995) Caiff hyn weithiau ei rannu yn ofalwyr ffurfiol (gweithwyr gofal) sy'n derbyn tâl am roi gofal, a gofalwyr anffurfiol (yn aml aelodau teulu) nad ydynt yn derbyn tâl am ddarparu gofal.
Gosodiadau amrywiol	Gosodiadau neu rolau nad yw therapyddion galwedigaethol wedi gweithio'n draddodiadol ynddynt.
Goruchwyliaeth	'Perthynas broffesiynol a gweithgaredd sy'n sicrhau safonau da o ymarfer ac yn annog datblygu'. (COT 2015, t1)

Gwahaniaethu	Trin person, neu grŵp neilltuol o bobl, yn llai ffafriol nag y mae, y cafodd neu y byddai rhywun arall yn cael ei drin mewn sefyllfa debyg, yn seiliedig ar nodwedd ddynodadwy. (Addaswyd o Asiantaeth yr Undeb Ewropeaidd ar Hawliau Sylfaenol, Cyngor Ewrop 2011, t22). Mae *Deddf Cydraddoldeb 2010* yn dynodi'r nodweddion gwarchodedig dilynol: oedran, anabledd, ailbennu rhywedd, priodas a phartneriaeth sifil, beichiogrwydd a mamolaeth, hil, crefydd neu gredo, rhyw a chyfeiriadedd rhywiol. (Prydain Fawr, Senedd 2010, pennod 11)
Gwasanaeth	O fewn cyd-destun y ddogfen hon, mae'r term 'gwasanaeth' fel arfer yn cyfeirio at y therapi galwedigaethol a ddarparwch fel unigolyn neu grŵp, yn hytrach na chyfeirio at adran neu gyfadran therapi galwedigaethol.
Gweithlu therapi galwedigaethol	Ar gyfer dibenion y ddogfen hon mae hwn yn derm torfol sy'n cynnwys therapyddion galwedigaethol, gweithwyr cymorth a dysgwyr therapi galwedigaethol, yn cynnwys myfyrwyr a phrentisiaid. Mae'n berthnasol i ymarferwyr ym mhob rôl, yn cynnwys rhai sydd yn rheoli ac yn arwain, addysg, ymchwil, ymgynghoriaeth a rolau cynghori, a gweithio mewn diwydiant.
Hawliau dynol	Hawliau dynol yw'r hawliau a rhyddid sylfaenol sydd gan bob person yn y byd o'u genedigaeth tan eu marwolaeth. Maent yn weithredol ble bynnag yr ydych yn dod, yr hyn a gredwch neu sut y dewiswch fyw eich bywyd. Ni allant byth gael eu tynnu ymaith, er y gallant weithiau gael eu cyfyngu – er enghraifft os yw person yn torri'r gyfraith, neu er budd diogelwch cenedlaethol. Mae'r hawliau sylfaenol hyn yn seiliedig ar werthoedd a gaiff eu rhannu fel urddas, tegwch, cydraddoldeb, parch ac annibyniaeth. Caiff y gwerthoedd hyn eu diffinio a'u diogelu gan y gyfraith. Ym Mhrydain caiff ein hawliau dynol eu diogelu gan Ddeddf Hawliau Dynol 1988. (Addasiad, Comisiwn Cydraddoldeb a Hawliau Dynol 2019)
Llesiant	Argaeledd adnoddau a phresenoldeb yr amodau sydd eu hangen ar gyfer bywyd rhesymol gysurus, iach a diogel. (Bwrdd Arholi Cenedlaethol mewn Iechyd a Diogelwch Galwedigaethol 2016, t7)

Llywodraethiant	Mae llywodraethiant yn cwmpasu'r system y caiff sefydliad ei rheoli ganddi ac mae'n gweithredu ynddi, a'r mecanweithiau y caiff hi, a'i phobl, eu dal i gyfrif ganddi. Mae moeseg, rheoli risg, cydymffurfiaeth a gweinyddiaeth i gyd yn elfennau o lywodraethiant. (Addasiad, Sefydliad Llywodraethiant Awstralia 2020)
Mesur deilliant	Mae mesur deilliant yn offeryn safonol a ddefnyddir gan therapyddion i sefydlu os cafodd y deilliannau therapiwtig a ddymunent eu cyflawni. (Laver Fawcett 2007, t.12) (Cyf.)
Moeseg	Egwyddorion a gwerthoedd sy'n llywodraethu rhesymeg, gweithredoedd ac ymddygiad person neu grŵp, yn yr achos hwn o fewn proffesiwn. Mae'r rhain yn aml yn ymwneud â chredoau am yr hyn sy'n gywir ac yn anghywir yn foesol.
Moesegol	Ansawdd neu statws sy'n disgrifio rhesymau, gweithredoedd ac ymddygiad person, grŵp (neu sefydliad) fel bod yn gywir yn yr ystyr foesol.
Perfformiad galwedigaethol	Gallu person i wneud y gweithgareddau a rolau y mae angen iddynt eu gwneud, neu y dymunant eu gwneud neu y disgwylir iddynt eu gwneud yn eu bywyd bob dydd.
Perthynas bersonol	Perthynas sy'n bodoli am resymau cymdeithasol neu emosiynol. Gall hyn fod gyda chydweithiwr neu gall ddatblygu gyda pherson sy'n defnyddio'r gwasanaeth.
Perthynas broffesiynol	Perthynas ffurfiol sy'n bodoli ar gyfer diben cynnal eich rôl, gyda ffiniau yn cael eu llywodraethu gan bolisïau, gweithdrefnau a ffyrdd o weithio a gytunwyd.
Pobl sy'n defnyddio'r gwasanaeth	Caiff y term 'pobl (neu'r rhai) sy'n defnyddio'r gwasanaeth' ei ddefnyddio ar gyfer y rhai yr ydych yn darparu ymyriad iddynt. Gall hyn fod yn unigolion, teuluoedd a gofalwyr, grŵp neu gymuned.
Rôl neu ymarfer generig	Gall rôl generig gynnwys neu ymarfer cyfuno tasgau a wnaed yn flaenorol gan wahanol broffesiynau. Gallai hyn fod yn rhan neu'r cyfan o rôl. Er enghraifft, darparu cefnogaeth rheoli ar draws ystod o grwpiau proffesiynol, neu gynnal ystod o wiriadau iechyd o fewn y gymuned.

Rhesymeg broffesiynol	Y sail ar gyfer eich llwybr gweithredu, yn seiliedig ar eich rhesymu proffesiynol
Rhesymeg broffesiynol (glinigol)	Y broses a ddefnyddir gan ymarferwyr i gynllunio, cyfeirio, perfformio ac adlewyrchu ar ofal cleientiaid. (Schell et al 2014) (Cyf.)
Rhesymol	Safon wrthrychol. Mae rhywbeth (e.e. gweithred neu benderfyniad) yn rhesymol os yw'r weithred neu benderfyniad yn un y byddai sylwedydd gwybodus hefyd yn ei wneud.
Technoleg ddigidol	Technolegau digidol yw offer, systemau, dyfeisiau ac adnoddau electronig sy'n cynhyrchu, storio neu brosesu data. (Llywodraeth Talaith Victoria – Addysg a Hyfforddiant 2019) (Cyf.)
Trosglwyddo	Rhoi neu ymddiried cyfrifoldeb am unigolyn i rywun arall. Caiff y weithred o drosglwyddo ei chwblhau pan mae'r person sy'n derbyn yn cydnabod ac yn derbyn rheolaeth a chyfrifoldeb. Ni ddylid cymysgu hyn gyda rôl ymarferydd mewn trosglwyddo ward/achos, lle gallant adrodd gwybodaeth i staff eraill ond dal i gadw cyfrifoldeb am y therapi galwedigaethol a ddarperir i'r unigolyn.
Ymarfer gydag awtonomi	Elfen sylfaenol o *Standards of proficiency for occupational therapists* y Cyngor Proffesiynau Iechyd a Gofal (HCPC 2013), dyma'r gallu i asesu sefyllfa broffesiynol a'i thrin mewn ffordd briodol gyda'r wybodaeth a phrofiad perthnasol o therapi galwedigaethol. Mae hefyd yn cynnwys y gallu i wneud penderfyniadau gyda rhesymau drostynt, er mwyn medru cyfiawnhau'r penderfyniadau hyn a derbyn cyfrifoldeb personol am bob gweithred.
Ymarferydd	Ar gyfer dibenion y ddogfen hon, defnyddiwyd y term 'ymarferydd' i'ch dynodi chi fel yr unigolyn gweithredol, lle bynnag yr ydych yn gweithio a beth bynnag eich cwmpas a lefel ymarfer o fewn y gweithlu therapi galwedigaethol.
Ymyriad	Y gwaith a wnewch ar gyfer a gydag unigolion/grwpiau, a allai gynnwys darparu gwasanaethau tebyg i ofal a chymorth, gwybodaeth, argymhellion neu gyngor, cyfeiriad, goruchwyliaeth ac addysg. *Y broses a'r camau medrus a gymerir gan ymarferwyr therapi galwedigaethol ... i hwyluso cymryd rhan mewn galwedigaeth.* (Cyfieithiad, O'Brian et al 2012, t180)

Adran 8

Deddfwriaeth, polisïau a safonau – pynciau allweddol

Disgwylir i chi fod yn gyfarwydd gyda a chydymffurfio gydag unrhyw ddeddfwriaeth a pholisïau cyfredol, safonau arfer gorau a pholisïau a gweithdrefnau sy'n berthnasol i'ch cwmpas, lefel a lleoliad ymarfer. Nid yw'r ddogfen hon yn dynodi pob darn o ddeddfwriaeth berthnasol, gan gydnabod fod llawer yn gwahaniaethu ar draws pedair cenedl y Deyrnas Unedig. Mae'r meysydd deddfwriaeth a chanllawiau sy'n berthnasol i'r ddogfen hon yn cynnwys:

- Adrodd a datgeliad
- Bwlio
- Cadw cofnodion
- Cydraddoldeb
- Cydsyniad
- Cydsyniad ar gyfer plentyn dan 16 oed (cymhwysedd Gillick)
- Cyfrinachedd – diogelu a rhannu data, mynediad i gofnodion/rhyddid gwybodaeth
- Didwylledd
- Diogelu pobl fregus
- Dyletswydd gofal
- Esgeulustod (prawf Bolam)
- Gofal cymdeithasol
- Gofal iechyd
- Gwahaniaethu
- Hawliau dynol
- Iechyd a diogelwch/arfer gwaith diogel
- Iechyd meddwl a galluedd meddyliol
- Llywodraethiant glinigol
- Risg
- Troseddu rhywiol

Cyfeiriadau

Cyrchwyd pob gwefan ar 29.04.20 (fersiynau Saesneg).

Bolam v. Friern Hospital Management Committee [1957] 1 WLR 582.

Bolitho v City and Hackney Health Authority [1998] AC 232 (HL).

Bonnard M, Anaby D (2016) Enabling participation of students through school-based occupational therapy services: towards a broader scope of practice. [Ar-lein]. British Journal of Occupational Therapy, 79(3),188–192. doi:10.1177/0308022615612807

Cambridge University Press (2020) *Cambridge English Dictionary*. [s.l.]: [s.n.]. Ar gael yn: *https://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/*

Caparo Industries Plc v Dickman [1990] 2 AC 605 (HL).

Coleg Brenhinol y Therapyddion Galwedigaethol (2021) *Fframwaith datbygu gyrfa: egwyddorion arweiniol therapi galwedigaethol.* 2il rifyn. Llundain: RCOT.

Coleg Brenhinol y Therapyddion Galwedigaethol (2019a) *Safonau dysgu a datblygu ar gyfer addysg cyn-cofrestru.* Llundain: RCOT.

Coleg Brenhinol y Therapyddion Galwedigaethol (2019b) *Scope of occupational therapy*. Llundain: RCOT.

Coleg Brenhinol y Therapyddion Galwedigaethol (2018a) *Embracing risk; enabling choice: guidance for occupational therapists.* Llundain: RCOT.

Coleg Brenhinol y Therapyddion Galwedigaethol (2018b) *Keeping records: guidance for occupational therapists.* 4ydd rhifyn. Llundain: RCOT.

Coleg y Therapyddion Galwedigaethol (2015) *Supervision: guidance for occupational therapists and their managers*. Llundain: COT. Ar gael yn: *https://www.rcot.co.uk/sites/default/files/Supervision.pdf*

Coleg y Therapyddion Galwedigaethol (1992) *College of Occupational Therapists Diploma: the degree-equivalent value of the Diploma of the College of Occupational Therapists (DipCOT) is recognised by universities and higher education institutions*. Llundain: COT. Ar gael yn: *https://www.rcot.co.uk/about-us/our-history/rcot-diploma*

Comisiwn Cydraddoldeb a Hawliau Dynol/Equality and Human Rights Commission (2019) *What are human rights?* Llundain: Comisiwn Cydraddoldeb a Hawliau Dynol. Ar gael yn: *https://www.equalityhumanrights.com/en/human-rights/what-are-human-rights*

Comisiwn Cydraddoldeb a Hawliau Dynol/Equality and Human Rights Commission (2018) *Understanding equality. What is equality?* Llundain: Comisiwn Cydraddoldeb a Hawliau Dyno. Ar gael yn: *https://www.equalityhumanrights.com/en/secondary-education-resources/useful-information/understanding-equality*

Department of Health (2013) *Information: to share or not to share: the information governance review*. Llundain: DH. Ar gael yn: *https://assets.publishing.service.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/192572/2900774_InfoGovernance_accv2.pdf*

Department of Health (1977) *Relationships between medical and remedial professions.* (HC (77) 33). Llundain: DH.

Eriksson L, Welander J, Granlund M (2007) Participation in everyday school activities for children with and without disabilities. *Journal of Developmental and Physical Disabilities*, 19(5), 485–502.

European Union Agency for Fundamental Rights, Council of Europe (2011) *Handbook on European non-discrimination law*. Luxembourg: Europe Publications Office of the European Union. Ar gael yn: *https://fra.europa.eu/sites/default/files/fra_uploads/1510-fra-case-law-handbook_en.pdf*

Fisher AG (2013) Occupation-centred, occupation-based, occupation-focused: same, same or different? *Scandinavian Journal of Occupational Therapy, 20(3), 162–173*.

General Medical Council (2017) *Confidentiality: good practice in handling patient information*. Manceinion: GMC. Ar gael yn: *https://www.gmc-uk.org/ethical-guidance/ethical-guidance-for-doctors/confidentiality*

General Social Care Council (2009) *Professional boundaries: guidance for social workers*. Llundain: GSCC. Ar gael yn: *https://www.basw.co.uk/resources/professional-boundaries-guidance-social-workers*

Gillick v West Norfolk and Wisbech Area Health Authority [1985] AC 112 (HL).

Governance Institute of Australia (2020) *What is governance?* Sydney: Governance Institute of Australia. Ar gael yn: *https://www.governanceinstitute.com.au/resources/what-is-governance/*

Harvey L (2020) Analytic quality glossary. [s.l]: Quality Research International. Ar gael yn: *http://www.qualityresearchinternational.com/glossary/index.htm#c*

Health and Care Professions Council (2017a) *Continuing professional development and your registration*. Llundain: HCPC. Ar gael yn: *https://www.hcpc-uk.org/globalassets/resources/guidance/continuing-professional-development-and-your-registration.pdf*

Health and Care Professions Council (2017b) *Guidance on health and character*. Llundain: HCPC. Ar gael yn: *https: //www.hcpc-uk.org/globalassets/resources/guidance/guidance-onhealth-and-character.pdf*

Health and Care Professions Council (2016) *Standards of conduct, performance and ethics*. Llundain: HCPC.

Health and Care Professions Council (2013) *Standards of proficiency: occupational therapists*. Llundain: HCPC.

Health and Social Care information Centre (2013) *A guide to confidentiality in health and social care. Treating confidential information with respect*. Fersiwn 1.1. Llundain: HSCIC.

Hemmingsson H, Jonsson H (2005) An occupational perspective on the concept of participation in the International Classification of Functioning, Disability and Health – some critical remarks. *American Journal of Occupational Therapy*, 59(5), 569–576.

Interprofessional CPD and Lifelong Learning UK Working Group (2019) *Principles for continuing professional development and lifelong learning in health and social care*. Bridgwater: College of Paramedics. Ar gael yn: *https://www.unison.org.uk/content/uploads/2019/01/14.12.18_CPD_Principles_FINAL_Jan_2019-1.pdf*

Jameton A, McGuire C (2002) Towards sustainable health-care services: principles, challenges, and a process. *International Journal of Sustainability in Higher Education, 3(2)*, 113–127.

Laver Fawcett A (2007) *Principles of assessment and outcome measurement for occupational therapists and physiotherapists: theory, skills and application*. Chichester: John Wiley & Sons.

McGee P, Inman C (gol) (2019) *Advanced practice in healthcare: dynamic developments in nursing and allied health professions*. 4ydd rhifyn Hoboken; NJ: Wiley Blackwell.

Mental Health Foundation (2019) *Mental capacity*. Llundain: Mental Health Foundation. Ar gael yn: *https://www.mentalhealth.org.uk/a-to-z/m/mental-capacity*

National Examination Board in Occupational Safety and Health (2016) *Health and safety at work: a course book for the NEBOSH award in health and safety at work*. Caerlŷr: NEBOSH.

NHS England, The Scottish Government, Health and Care Professions Council, Welsh Government, Council of Deans of Health, Northern Ireland Executive, General Osteopathic Council, Allied Health Professions Federation (2020) *Supporting allied health professionals and allied health professional support workers during the COVID-19 epidemic in the UK*. [s.l.]: [s.n.]. Ar gael yn: *https://www.england.nhs.uk/coronavirus/wp-content/uploads/sites/52/2020/03/letter-supporting-ahps-19-march-2020.pdf*

O'Brien JC, Hussay SM, Sabonis-Chaffee B (2012) *Introduction to occupational therapy*. 4ydd rhifyn. St Louis, MO: Elsevier Mosby.

Prydain Fawr. Senedd (2018) *Data Protection Act 2018*. Llundain: Y Llyfrfa. Ar gael yn: *http://www.legislation.gov.uk/ukpga/2018/12/contents/enacted*

Prydain Fawr, Senedd (2014) *The Health and Social Care Act 2008 (Regulated Activities) Regulations 2014*. (SI 2936). London: Stationery Office. Available at: *http://www.legislation.gov.uk/uksi/2014/2936/pdfs/uksi_20142936_en.pdf*

Prydain Fawr, Senedd (2010) *Equality Act 2010*. Llundain: Y Llyfrfa. Ar gael yn: *https://www.legislation.gov.uk/ukpga/2010/15/contents*

Prydain Fawr. Senedd (1998) *Public Interest Disclosure Act 1998*. Llundain: Y Llyfrfa. Ar gael yn: *http://www.legislation.gov.uk/ukpga/1998/23/section/1*

Prydain Fawr. Senedd (1995) *Carers (Recognition and Services) Act 1995*. Llundain: Y Llyfrfa. Ar gael yn: *http://www.legislation.gov.uk/ukpga/1995/12/enacted*

Prydain Fawr. Senedd (1992) *Trade Union and Labour Relations (Consolidation) Act 1992*. Llundain: Y Llyfrfa. Ar gael yn: *https://www.legislation.gov.uk/ukpga/1992/52/contents*

Prydain Fawr. Senedd (1974) *Health and Safety at Work Act 1974*. Llundain. Y Llyfrfa. Ar gael yn: *https://www.legislation.gov.uk/ukpga/1974/37/part/I/crossheading/generalduties*

Prydain Fawr, Senedd (1889, 1906, 1916) *Prevention of Corruption Acts 1889 to 1916*. Llundain, Y Llyfrfa.

Swyddfa'r Comisiynydd Gwybodaeth (2019) *Guide to the General Data Protection Regulation*. Wilmslow: ICO. Ar gael yn: *https://ico.org.uk/media/for-organisations/guide-to-dataprotection/guide-to-the-general-data-protection-regulation-gdpr-1-0.pdf*

Professional Standards Authority for Health and Social Care (2019) *Telling patients the truth when something goes wrong: evaluating the progress of professional regulators in embedding professionals' duty to be candid to patients*. Llundain: PSAHSC. Ar gael yn: *https://www.professionalstandards.org.uk/docs/default-source/publications/research-paper/telling-patients-the-truth-when-something-goes-wrong---how-have-professional-regulators-encouraged-professionals-to-be-candid-to-patients.pdf?sfvrsn=100f7520_6*

Queensborough Community College (2018) *Definition for diversity*. Bayside, NY: Queensborough Community College. Ar gael yn: *http://www.qcc.cuny.edu/diversity/definition.html*

R (Burke) v. General Medical Council (Official Solicitor and others intervening) [2005]

WCA Civ 1003, [2006] QB 273. Ar gael yn: *https://www.familylawweek.co.uk/site.aspx?i=ed409* (pargraff 50).

Schell BAB, Scaffa ME, Gillen G (2014) *Willard and Spackman's occupational therapy.* Philadelphia, PA: Lippincott Williams and Wilkins.

Shann S, Ikiugu MN, Whittaker B, Pollard N, Kåhlin I, Hudson M...Townsend E (2018) *Sustainability matters: guiding principles for sustainability in occupational therapy practice, education and scholarship*. Llundain: World Federation of Occupational Therapists. Ar gael yn: *https://www.wfot.org/resources/wfot-sustainability-guiding-principles*

Stancliffe R (2014) *Progress and reflections on sustainable healthcare in UK*. Cyflwynwyd yn Gofal Iechyd Cynaliadwy Llundain, 3ydd Uwchgynhadledd Flynyddol Gofal Iechyd Cynaliadwy y Deyrnas Unedig-Sweden, 29 Ebrill 2014, Llundain.

Unison (2003) *The duty of care: a handbook to assist health care staff carrying out their duty of care to patients, colleagues and themselves*. Llundain: Unison. Ar gael yn *http://www.unisonharingeyhealth.co.uk/duty%20of%20care%20hand%20book.pdf*

United Nations General Assembly (1948) *Universal Declaration of Human Rights*. (217 [III] A). UN General Assembly: Paris. Ar gael yn: *https://www.un.org/en/universal-declaration-human-rights/*

Victoria State Government – Education and Training (2019) *Teach with digital technologies.* [s.l.]: Victoria State Government. Ar gael yn: *https://www.education.vic.gov.au/school/teachers/teachingresources/digital/Pages/teach.aspx*

Wilcock A (2006) *An occupational perspective of health*. 2il rifyn. Thorofare, NJ: Slack.

World Federation of Occupational Therapists (2019) *About occupational therapy*. Llundain: WFOT. Ar gael yn: *https://www.wfot.org/about/about-occupational-therapy*

World Federation of Occupational Therapists (2012) *Environmental sustainability, sustainable practice within occupational therapy. (Position Statement)*. [s.l.]: [s.n.]. Ar gael yn: *https://www.wfot.org/resources/environmental-sustainability-sustainable-practice-within-occupational-therapy*

World Health Organization (2002) *Towards a common language for functioning, disability and health*. Genefa: WHO. Ar gael yn: *https://www.who.int/classifications/icf/icfbeginnersguide.pdf*

Llyfryddiaeth

Cyrchwyd pob gwefan ar 29.04.20.

Anon (2019) *Bullying behaviour is unacceptable. It is unprofessional and unnecessary. It affects the wellbeing of individuals and the teams within which they work.* [Llundain]: [NHS Resolution]. Ar gael yn: *https://resolution.nhs.uk/wp-content/uploads/2020/01/BullyingA4-final-Dec-2019-002.pdf*

Coleg y Therapyddion Galwedigaethol (2017) *Safonau proffesiynol ar gyfer ymarfer therapi galwedigaethol*. Llundain: COT.

Coleg y Therapyddion Galwedigaethol (2015) *Cod moeseg ac ymddygiad proffesiynol*. Llundain: COT.

Department for Constitutional Affairs (diweddarwyd 2016) *Mental Capacity Act 2005: code of practice*. Llundain: Y Llyfrfa. Ar gael yn: *https://assets.publishing.service.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/497253/Mental-capacity-act-code-of-practice.pdf*

Department of Health (2009) *Reference guide to consent for examination or treatment*. 2il rifyn. Llundain: DH.

Health and Care Professions Council (2016) *Guidance on conduct and ethics for students*. Llundain: HCPC. Ar gael yn: *https://www.hcpc-uk.org/globalassets/resources/guidance/guidance-on-conduct-and-ethics-for-students.pdf*

Nursing and Midwifery Council (2018) *The Code. Professional standards of practice and behaviour for nurses, midwives and nursing associates*. Llundain: NMC.

Professional Standards Authority for Health and Social Care (heb ddyddiad) *Duty of candour*. (tudalen gwefan). Ar gael yn: *https://www.professionalstandards.org.uk/what-we-do/improving-regulation/find-research/duty-of-candour*

Prydain Fawr. Senedd (2006) *Safeguarding Vulnerable Groups Act 2006*. Llundain: Y Llyfrfa. Ar gael yn: *http://www.legislation.gov.uk/ukpga/2006/47/contents*

Prydain Fawr. Senedd (2005) *Mental Capacity Act 2005*. Llundain: Y Llyfrfa. Ar gael yn: *http://www.legislation.gov.uk/ukpga/2005/9/contents*

Prydain Fawr. Senedd (1998) *Human Rights Act 1998*. Llundain: Y Llyfrfa. Ar gael yn: *http://www.legislation.gov.uk/ukpga/1998/42/contents*

Prydain Fawr. Senedd (1983) *Mental Health Act 1983* Llundain: Y Llyfrfa. Ar gael yn: *http://www.legislation.gov.uk/ukpga/1983/20/contents*

Rippon S, Hopkins T (2015) *Head, hands and heart: asset-based approaches in health care*. London: The Health Foundation. Ar gael yn: *https://www.health.org.uk/sites/default/files/HeadHandsAndHeartAssetBasedApproachesInHealthCare.pdf*

Royal College of Nursing (2019) *Duty of care*. Llundain: RCN. Ar gael yn: *https://www.rcn.org.uk/get-help/rcn-advice/duty-of-care*

Royal College of Nursing (2011) *Spirituality in nursing care: a pocket guide*: Llundain: RCN. Ar gael yn: *http://www.elament.org.uk/media/1205/spirituality_in_nursing_care-_rcn_pocket_guide.pdf*

World Federation of Occupational Therapists (2016): *Code of ethics*. Y Deyrnas Unedig: WFOT. Ar gael yn: *https://www.wfot.org/resources/code-of-ethics*

Safonau proffesiynol ar gyfer ymarfer, ymddygiad a moeseg therapi galwedigaethol

Cafodd y *Safonau proffesiynol ar gyfer ymarfer, ymddygiad a moeseg therapi galwedigaethol* eu cynhyrchu gan Goleg Brenhinol y Therapyddion Galwedigaethol (RCOT) mewn ymgynghoriad ac ar y cyd gyda'i aelodau. Maent yn disgrifio'r ymarfer, ymddygiad a gwerthoedd hanfodol y mae'n gyfrifoldeb ar aelodau RCOT i gydymffurfio â hwy bob amser. Bydd cynnal y safonau hyn yn helpu therapyddion galwedigaethol i fod yn ymarferwyr diogel, effeithlon a moesegol, gan ddarparu gwasanaeth ansawdd uchel, seiliedig ar dystiolaeth a chynhwysol. Gellir eu cymryd fel safonau priodol o ofal rhesymol, fel y'u diffiniwyd gan y corff proffesiynol, y gellir cyfeirio atynt gan y Cyngor Proffesiynau Iechyd a Gofal (HCPC), corff rheoleiddiol therapyddion galwedigaethol.

Caiff y cyhoeddiad hwn ei adolygu bob pum mlynedd ac mae'n fan cyfeirio defnyddiol ar gyfer aelodau o'r cyhoedd, sefydliadau cyflogi ac eraill sydd angen iddynt wybod am ddisgwyliadau'r corff proffesiynol.

rcot.co.uk

© 2021 Coleg Brenhinol y Therapyddion Galwedigaethol Cyf. Elusen gofrestredig yn Lloegr a Chymru (Rhif 275119) ac yn yr Alban (Rhif SCO39573) a chwmni cofrestredig yn Lloegr (Rhif 1347374)